

FLETORJA ZYRTARE E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Botim i Qendrës së Publikimeve Zyrtare

www.qpz.gov.al

Nr.22

18 mars

2010

P Ë R M B A J T J A

Faqe

Ligj nr.10 234
datë 18.2.2010

Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në protokollin “Për
menaxhimin e integruar të zonës bregdetare në Mesdhe” të
konventës së Barcelonës “Për mbrojtjen e mjedisit detar dhe të
rajoneve bregdetare të Mesdheut” 659

Ligj nr.10 237
datë 18.2.2010

Për sigurinë dhe shëndetin në punë 672

Ligj nr. 10 238
datë 18.2.2010

Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr.9616, datë
27.9.2006 “Për librin në Republikën e Shqipërisë” 689

LIGJ
Nr.10 234, datë 18.2.2010

**PËR ADERIMIN E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË NË PROTOKOLLIN “PËR MENAXHIMIN
E INTEGRUAR TË ZONËS BREGDETARE NË MESDHE” TË KONVENTËS SË
BARCELONËS “PËR MBROJTJEN E MJEDISIT DETAR DHE TË RAJONEVE BREGDETARE
TË MESDHEUT”**

Në mbështetje të neneve 78, 83 pika 1 dhe 121 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

Neni 1

Republika e Shqipërisë aderon në protokollin “Për menaxhimin e integruar të zonës bregdetare në Mesdhe” të konventës së Barcelonës “Për mbrojtjen e mjedisit detar dhe të rajoneve bregdetare të Mesdheut”, sipas tekstit, që i bashkëlidhet këtij ligji.

Neni 2

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**Shpallur me dekretin nr.6455, datë 9.3.2010 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Bamir Topi**

PROTOKOLL
PËR MENAXHIMIN E INTEGRUAR TË ZONËS BREGDETARE NË MESDHE

Palët kontraktuese në këtë protokoll,

duke qenë palë të Konventës për mbrojtjen e mjedisit detar dhe rajonit bregdetar të Mesdheut, miratuar në Barcelonë më 16 shkurt 1976, dhe amenduar më 10 qershor 1995;

me dëshirë për të zbatuar detyrimet e përcaktuara në nenin 4, paragrafët 3(e) dhe 5, të kësaj Konvente;

duke marrë në konsideratë që zonat bregdetare të Detit Mesdhe përbëjnë trashëgiminë e përbashkët natyrore dhe kulturore të popujve të Mesdheut dhe se ato duhet të ruhen dhe përdoren sipas ligjeve në fuqi për të mirën e brezave të sotëm dhe të ardhshëm;

të shqetësuara për rritjen e presionit antropik në zonat bregdetare të Detit Mesdhe i cili kërcënon natyrën e tyre të brishtë dhe me dëshirën për të ndaluar dhe kthyer procesin e degradimit të zonave bregdetare dhe të reduktimit ndjeshëm të humbjes së biodiversitetit të ekosistemeve bregdetare;

të shqetësuara për risqet që kërcënojnë zonat bregdetare nga ndryshimet klimaterike, të cilat mund të rezultojnë, ndër të tjera, në një rritje të nivelit të detit, dhe të ndërgjegjshëm për nevojën e marrjes së masave të qëndrueshme për të reduktuar impaktin negativ të fenomeneve natyrale;

të bindura që, si burim i pazëvendësueshëm ekologjik, ekonomik dhe social, planifikimi dhe menaxhimi i zonave bregdetare për t'i ruajtur ato dhe zhvillimin e tyre të qëndrueshëm kërkon një përqasje specifike të integruar në nivelin e basenit të Mesdheut në tërësi dhe të shteteve bregdetare, duke marrë në konsideratë diversitetin e tyre dhe në veçanti nevojat specifike të ishujve, lidhur me karakteristikat e tyre gjeomorfologjike;

duke marrë në konsideratë Konventën e Kombeve të Bashkuara “Mbi të drejtën e detit”, firmosur në Montego Bay më 10 dhjetor 1982, konventa mbi ligatinat me rëndësi ndërkombëtare, veçanërisht si habitat i shpendëve ujorë, miratuar në 2 shkurt 1971, dhe konventa mbi diversitetin

biologjik miratuar në Rio de Zhaneiro më 5 qershor 1992, ku shumë shtete mesdhetare bregdetare dhe Komuniteti European janë palë;

të shqetësuara në veçanti për të bashkëpunuar për zhvillimin e planeve të integruara dhe të përshtatshme për menaxhimin e zonave bregdetare, në bazë të nenit 4, paragrafi 1(e) i konventës bazë të Kombeve të Bashkuara mbi ndryshimet klimaterike, mbajtur në Nju-Jork, më 9 maj 1992;

duke marrë në konsideratë eksperiencën ekzistuese, lidhur me menaxhimin e integruar të zonave bregdetare dhe punën e organizatave të ndryshme, duke përfshirë institucionet europiane;

bazuar në rekomandimet dhe punën e Komisionit për Mesdheun mbi Zhvillimin e Qëndrueshëm dhe rekomandimet e dala nga Mbledhja e Palëve Kontraktuese mbajtur në Tunizi më 1997, Monako në vitin 2001, Katania në vitin 2003, dhe Portoroz në vitin 2005, dhe Strategjinë e Mesdheut për Zhvillimin e Qëndrueshëm, miratuar në Portoroz në vitin 2005;

të vendosura për të forcuar në nivel mesdhetar përpjekjet e bëra nga shtetet bregdetare për të siguruar menaxhimin e integruar të zonave bregdetare;

të vendosura për të stimuluar iniciativat nacionale, rajonale dhe lokale përmes veprimeve të koordinuara promovionale, bashkëpunimit dhe partneritetit me aktorë të ndryshëm nisur nga pikëpamja e promovimit të qeverisjes efikase në menaxhimin e integruar të zonave bregdetare;

me dëshirën për të siguruar arritjen e koherencës, lidhur me menaxhimin e integruar të zonave bregdetare në zbatim të konventës dhe protokollit të saj,

kanë rënë dakord si më poshtë:

PJESA I DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1 Detyrime të përgjithshme

Në përputhje me Konventën për mbrojtjen e mjedisit detar dhe rajonit bregdetar të Mesdheut dhe protokollit të tij, palët caktojnë një kuadër të përbashkët për menaxhimin e integruar të zonës mesdhetare bregdetare dhe marrin masat e nevojshme për të forcuar bashkëpunimin rajonal për këtë qëllim.

Neni 2 Përkufizime

Për qëllime të këtij protokollit:

- a) “Palët” do të thotë palët kontraktuese në këtë protokoll.
- b) “Konventë” do të thotë Konventa për mbrojtjen e mjedisit detar dhe rajonit bregdetar të Mesdheut, miratuar në Barcelonë më 16 shkurt 1976, siç u amendua në 10 qershor 1995.
- c) “Organizatë” do të thotë organi të cilit i referohemi në nenin 17 të Konventës.
- d) “Qendër” do të thotë Qendra e Aktiviteteve Rajonale të Programit për Aksione Prioritare.
- e) “Zonë bregdetare” do të thotë zona gjeomorfologjike në secilën anë të bregut të detit, ku kryqëzimi ndërmjet pjesëve detare dhe tokësore bëhet në formën e sistemeve komplekse ekologjike dhe burimore të përbëra nga komponentë jetësorë dhe jojetësorë/fizikë që bashkëjetojnë dhe ndërveprojnë me komunitetet njerëzore dhe aktivitetet përkatëse sociale-ekonomike.
- f) “Menaxhim i integruar i zonës bregdetare” do të thotë një proces dinamik për menaxhimin e qëndrueshëm dhe shfrytëzimin e zonave bregdetare, duke marrë në konsideratë në të njëjtën kohë thyeshmërinë e ekosistemeve dhe peizazheve bregdetare, diversitetin e aktiviteteve dhe përdorimin, ndërlidhjet, orientimin detar të disa aktiviteteve të veçanta dhe shfrytëzimin e impaktit të tyre si në marinë, ashtu edhe në pjesët tokësore.

Neni 3 Hapësira gjeografike

1. Zonat ku zbatohet protokollin janë zona e Detit Mesdhe, siç është përcaktuar në nenin 1 të Konventës. Zona përcaktohet gjithashtu nga:

- a) kufiri detar i zonës bregdetare është kufiri i jashtëm i hapësirës territoriale të palëve; dhe

b) kufiri tokësor i zonës bregdetare është kufiri i njësive kompetente bregdetare, siç është përcaktuar nga palët.

2. Nëse brenda kufijve të sovranitetit të vet, një palë cakton kufij të ndryshëm nga ato të parashikuara në paragrafin 1 të këtij neni, ajo i komunikon një deklaratë depozituesit në kohën e depozitimit të instrumentit të tij të ratifikimit, pranimit, aprovimit të tij, ose aderimit në këtë protokoll, ose në çdo kohë në vijim, për aq kohë sa:

a) kufiri detar është më afër se kufiri i jashtëm i hapësirës detare;

b) kufiri tokësor ndryshon, më shumë ose më pak, nga kufijtë e territorit të njësive bregdetare siç janë përcaktuar më sipër në mënyrë që të zbatohet, ndër të tjera, përjashtjen e ekosistemit dhe kriteret ekonomike e sociale, si edhe për të marrë në konsideratë nevojat specifike të ishujve lidhur me karakteristikat gjeomorfologjike dhe për të marrë në konsideratë efektet negative të ndryshimeve klimaterike.

3. Çdo palë miraton ose promovon veprimet e nevojshme në nivelin e duhur institucional për të informuar popullatën dhe çdo aktor tjetër relevant për hapësirat gjeografike që mbulon ky protokoll.

Neni 4

Mbrojtja e të drejtave

1. Asgjë nga ky protokoll apo akt i miratuar, në bazë të këtij protokoll, nuk i paragjykon të drejtat, pretendimet aktuale apo të mëvonshme ose pikëpamjet ligjore të çdo pale, lidhur me ligjin mbi detin, veçanërisht me natyrën dhe madhësinë e zonave detare, moskufizimin e zonave detare ndërmjet shteteve me brigje ngjitur me njëri-tjetrit ose përballë, të drejtat dhe modalitetet e kalimeve përmes ngushticave që përdoren për lundrim ndërkombëtar dhe të drejtën e kalimit paqësor në hapësirat detare, si edhe natyrën dhe shtrirjen e juridiksionit të shtetit bregdetar, shtetit flamur ose shtetit portual.

2. Asnjë akt apo aktivitet që ndërmerret në bazë të këtij protokoll nuk përbën arsye për pretendime, pëlqime apo mosmarrëveshje për pretendime lidhur me sovranitetin ose juridiksionin.

3. Dispozitat e këtij protokoll nuk mund të cenojnë dispozita më strikte të cilat respektojnë mbrojtjen dhe menaxhimin e zonës bregdetare që gjenden në instrumente apo programe të tjera kombëtare ose ndërkombëtare ekzistuese ose në të ardhmen.

4. Asgjë në këtë protokoll nuk cenon sigurinë kombëtare dhe aktivitetet e objektet e mbrojtjes; megjithatë, secila palë bie dakord që aktivitetet të tilla duhet të organizohen ose të funksionojnë, për aq kohë sa ato janë të arsyeshme dhe të zbatueshme, në mënyrë që të përputhet me këtë protokoll.

Neni 5

Objektivat e menaxhimit të integruar të zonave bregdetare

Objektivat e menaxhimit të integruar të zonave bregdetare kanë qëllim:

a) të lehtësojnë, përmes planifikimit racional të aktiviteteve, zhvillimin e qëndrueshëm të zonave bregdetare, duke siguruar që mjedisi dhe peizazhi të konsiderohen në harmoni me zhvillimin ekonomik, social dhe kulturor;

b) të ruajnë zonat bregdetare për të mirën e brezave të sotëm dhe të ardhshëm;

c) të sigurojnë shfrytëzim të qëndrueshëm të burimeve natyrore, veçanërisht përsa i përket shfrytëzimit të ujërave;

d) të sigurojnë ruajtjen e integritetit të ekosistemeve bregdetare, peizazheve dhe gjeomorfologjinë;

e) të parandalojnë dhe/ose reduktojnë efektet e rreziqeve natyrore dhe në veçanti të ndryshimeve klimaterike, të cilat mund të ndikohen nga aktivitetet natyrore ose njerëzore;

f) të sigurojnë koherencë ndërmjet iniciativave publike dhe private, si dhe ndërmjet të gjitha vendimeve të marra nga autoritetet publike, në nivel kombëtar, rajonal dhe lokal, të cilat ndikojnë në shfrytëzimin e zonës bregdetare.

Neni 6

Parimet e përgjithshme të menaxhimit të integruar të zonave bregdetare

Në zbatim të këtij protokolli, palët udhëhiqen nga parimet e mëposhtme të menaxhimit të integruar të zonave bregdetare:

a) Pasuria biologjike dhe dinamika e natyrshme dhe funksionimi i zonave ndërmjet baticave dhe zbaticave, si edhe natyra plotësuese dhe e ndërvarur e pjesës detare ose të marinës e asaj tokësore që formon një njësi të vetme duhet të merren veçanërisht në konsideratë.

b) Të gjitha elementet, lidhur me sistemet hidrologjike, gjeomorfologjike, klimaterike, ekologjike, social-ekonomike dhe kulturore, duhet të merren në konsideratë në mënyrë të integruar, në mënyrë të tillë që të mos tejkalojnë kapacitetin mbajtës të zonave bregdetare dhe për të parandaluar efektet negative të fatkeqësive natyrore dhe të zhvillimit.

c) Të zbatohet përqsja e ekosistemeve me planifikimin dhe menaxhimin e bregdeteve për të siguruar zhvillimin e qëndrueshëm të zonave bregdetare.

d) Të sigurohet qeverisja e duhur, e cila lejon pjesëmarrje adekuate dhe në kohën e duhur në procesin transparent të vendimmarrjes nga popullsia lokale dhe aktorët kryesorë të shoqërisë civile përsa u përket zonave.

e) Të bëhet koordinimi ndërsektorial i organizuar institucional i shërbimeve të ndryshme administrative dhe rajonale dhe autoriteteve lokale kompetente në zonat bregdetare.

f) Të bëhet formulimi i strategjive të shfrytëzimit të tokës, planeve dhe programeve mbi zhvillimin e aktiviteteve urbane dhe social-ekonomike, si edhe politikave të tjera përkatëse sektoriale.

g) Të merret në konsideratë shumëllojshmëria dhe diversiteti i aktiviteteve në zonat bregdetare, dhe duhet t'i jepet prioritet, aty ku është e nevojshme, shërbimeve publike dhe aktiviteteve që përsa i përket shfrytëzimit dhe vendit kërkojnë të jenë sa më afër me detin.

h) Të balancohet shpërndarja e përdorimeve në të gjitha zonat bregdetare dhe të shmanget përqendrimi i panevojshëm apo shtrirja urbane.

i) Të bëhen vlerësime paraprake të risqeve të shoqëruara me aktivitetet e ndryshme njerëzore dhe infrastrukturën e duhur në mënyrë që të parandalohet dhe reduktohet impakti i tyre negativ në zonat bregdetare.

j) Të parandalohet dëmtimi i mjedisit në bregdet dhe, aty ku mundet, të bëhet restaurimi i duhur.

Neni 7

Koordinimi

1. Për qëllimin e menaxhimit të integruar të zonave bregdetare, palët duhet:

a) të sigurojnë koordinimin institucional, aty ku është e nevojshme, nëpërmjet organeve dhe mekanizmave të përshtatshëm për të shmangur përqsjet sektoriale dhe lehtësuar përqsjet e plota;

b) të organizojnë koordinimin e duhur ndërmjet autoriteteve kompetente për marinën dhe pjesët tokësore të zonave bregdetare në shërbimet e ndryshme administrative në nivel kombëtar, rajonal dhe lokal;

c) të organizojnë koordinimin e ngushtë midis autoriteteve kombëtare dhe organeve rajonale dhe lokale në fushën e strategjive, planeve dhe programeve për bregdetin, lidhur me aktivitetet e ndryshme që mund të organizohen nëpërmjet organeve të përbashkëta konsultative ose procedurave të përbashkëta vendimmarrëse.

2. Autoritet kompetente kombëtare, rajonale dhe lokale të zonave bregdetare duhet të bashkëpunojnë, kur është e mundur, për të forcuar koherencën dhe efikasitetin e strategjive, planeve dhe programeve të përcaktuara për bregdetin.

PJESA II
ELEMENTET E MENAXHIMIT TË INTEGRUAR TË ZONËS BREGDETARE

Neni 8

Mbrojtja dhe shfrytëzimi i qëndrueshëm i zonës bregdetare

Në përputhje me objektivat dhe parimet e shprehura në nenet 5 dhe 6 të këtij protokoll, palët do të përpiqen të garantojnë një shfrytëzim të qëndrueshëm dhe menaxhim të zonës bregdetare, me qëllim që të ruhen habitatet natyrore bregdetare, peizazhet, burimet natyrore dhe ekosistemet, në përputhje me instrumentet ligjore rajonale e ndërkombëtare.

2. Për këtë qëllim, palët:

a) Do të ndërtojnë në zonat bregdetare, duke filluar nga niveli më i lartë ujor në dimër, një zonë ku nuk lejohen ndërtime. Duke pasur parasysh, ndër të tjera, zonat që ndikohen direkt dhe negativisht nga ndryshimi klimaterik dhe rreziqeve natyrore, kjo zonë nuk mund të jetë më pak se 100 metra në gjerësi, sipas dispozitave në nënparagrafin (b) më poshtë. Do të vazhdojnë të aplikojnë masa kombëtare më të forta për përcaktimin e kësaj gjerësie.

b) Mund të përshtatin, në përputhje me objektivat dhe parimet e këtij protokoll, dispozitat e përmendura më sipër:

1. për projekte të interesit publik;

2. për zona që kanë kufizime të posaçme gjeografike ose kufizime të tjera lokale, sidomos lidhur me dendësinë e popullsisë ose nevoja sociale, ose ku ka dispozita specifike nëpërmjet instrumenteve ligjore kombëtare për banesat individuale, urbanizimin apo zhvillimin.

c) Do të njoftojnë organizatën për instrumentet ligjore kombëtare për përshtatjet më sipër.

3. Palët do të bëjnë gjithashtu përpjekje për të garantuar se instrumentet e tyre ligjore kombëtare përfshijnë kritere për një shfrytëzim të qëndrueshëm të zonës bregdetare. Duke marrë në konsideratë kushtet specifike lokale, këto kritere do të përfshijnë, ndër të tjera, si më poshtë:

a) Identifikimin dhe kufizimin e zonave të jashtme të mbrojtura, zonave të hapura, ku do të kufizohen ose, kur është e nevojshme, edhe do të ndalohen zhvillimet urbane dhe aktivitete të tjera;

b) Kufizimin e zgjerimit në vijë të drejtë të zhvillimit urban dhe krijimit të infrastrukturës së re të transportit përgjatë vijës bregdetare;

c) Garantimin se shqetësimet për mjedisin do të integrohen në rregullat për menaxhimin dhe shfrytëzimin e territorit detar publik;

d) Sigurimin e lirisë, dhe mundësisë së aksesit, për publikun në det dhe përgjatë bregut;

e) Kufizimin ose, kur është e nevojshme, edhe ndalimin e lëvizjes dhe parkimit të automjeteve, si dhe lëvizjen dhe ankorimin e mjeteve të lundrimit, për zona natyrore të brishta në tokë ose në det, përfshi edhe plazhet e dunat.

Neni 9

Aktivitetet ekonomike

1. Në përputhje me objektivat dhe parimet e përcaktuara në nenet 5 dhe 6 të këtij protokoll dhe duke marrë në konsideratë dispozitat përkatëse të Konventës së Barcelonës dhe protokolleve të saj, palët:

a) do t'i kushtojnë vëmendje specifike aktiviteteve ekonomike që kërkojnë afërsi direkt në det;

b) do të garantojnë që aktivitetet e ndryshme ekonomike të minimizojnë shfrytëzimin e burimeve natyrore dhe të marrin në konsideratë nevojat e brezave të ardhshëm;

c) do të garantojnë respekt për menaxhimin e integruar të burimeve ujore dhe mirëmenaxhimin e mbeturinave në ambientin mjedisor;

d) do të garantojnë që ekonomia bregdetare e detare të përshtatet me natyrën e brishtë të zonave bregdetare dhe që burimet e detit të mbrohen nga ndotja;

e) do të përcaktojnë treguesit e zhvillimit të aktiviteteve ekonomike që të garantohet shfrytëzimi i qëndrueshëm i zonave dhe të minimizojnë nxitjet që e tejkalojnë kapacitetin e tyre mbajtës;

f) do të përkrahë rregullat e praktikës së mirë mes autoriteteve publike, aktorëve ekonomikë dhe organizatave joqeveritare.

2. Gjithashtu, lidhur me aktivitetet ekonomike të mëposhtme, palët bien dakord për sa më poshtë:

a) Bujqësi e industri:

Të garantojnë një nivel të lartë të mbrojtjes së mjedisit në vendin dhe zhvillimin e aktiviteteve bujqësore e industriale, në mënyrë që të ruhen ekosistemet bregdetare dhe peizazhet dhe të shmanget ndotja e detit, ujit, ajrit dhe tokës.

b) Peshkim:

i) Të marrin në konsideratë nevojën për të mbrojtur zonat e peshkimit në projektet e zhvillimit;

ii) Të garantojnë që praktikatat e peshkimit janë në përputhje me shfrytëzimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore detare.

c) Akuakulturë:

i) Të marrin në konsideratë nevojën për të mbrojtur akuakulturën dhe zonat e molusqeve në projektet e zhvillimit;

ii) Të rregullojnë akuakulturën duke kontrolluar përdorimin e inputeve dhe trajtimin e mbeturinave.

d) Turizëm, aktivitete sportive e zbavitëse:

i) Të inkurajojnë turizëm të qëndrueshëm bregdetar që ruan ekosistemet bregdetare, burimet natyrore, trashëgiminë kulturore dhe peizazhet;

ii) Të inkurajojnë forma specifike të turizmit bregdetar, përfshi atë kulturor, rural dhe ekoturizmin, duke respektuar traditat e popullsisë lokale;

iii) Të rregullojnë ose, atje ku është e nevojshme, të ndalojnë praktikatat e aktiviteteve të ndryshme sportive e zbavitëse, përfshi nxjerrjen e molusqeve dhe peshkimin për zbavitje;

e) Shfrytëzimin e burimeve natyrore specifike:

i) Të kondicionojnë me autorizim paraprak gërmimin dhe nxjerrjen e mineraleve, përfshi edhe përdorimin e ujit të detit për bimët e shkripëzuara dhe për shfrytëzimin e gurëve;

ii) Të rregullojnë nxjerrjen e rërës, përfshi sedimentet e shtratit të detit dhe lumit, ose ta ndalojnë atë, atje ku ka mundësi të ndikojë negativisht ndaj ekuilibrit të ekosistemeve bregdetare;

iii) Të monitorojnë akuiferet bregdetare dhe zonat dinamike të kontaktit ose të bashkëveprimit të ujit të ëmbël dhe ujit të detit, që mund të ketë ndikim negativ për shkak të nxjerrjes së ujit nëntokësor ose shkarkimit në mjedisin natyror.

f) Infrastruktura, pajisjet e energjisë, portet dhe veprat e strukturat portuale, për t'ia nënshtuar këtë infrastrukturë, pajisje, vepra e struktura, një autorizimi në mënyrë që të minimizohet impakti i tyre negativ mbi ekosistemet bregdetare, peizazhet dhe gjeomorfologjinë, ose, ku është e nevojshme, të kompensohet me mjete jofinanciare.

g) Aktivitete detare:

Të kryejnë aktivitete detare e lundrimi në një mënyrë të tillë që të garantojnë ruajtjen e ekosistemeve bregdetare, në përputhje me rregullat, standardet e procedurat e konventave përkatëse ndërkombëtare.

Neni 10

Ekosisteme bregdetare specifike

Palët do të marrin masa të ruajnë karakteristikat e ekosistemeve bregdetare specifike të caktuara, si më poshtë vijon:

1. Ligatinat dhe deltat

Përveç krijimit të zonave të mbrojtura dhe në funksion të parandalimit të zhdukjes së ligatinave dhe deltave, palët:

a) do të marrin në konsideratë funksionin mjedisor, ekonomik e social të ligatinave dhe deltave në strategjitë kombëtare bregdetare dhe planeve e programeve bregdetare dhe kur lëshohen autorizime;

b) do të marrin masat e nevojshme për të rregulluar, ose nëse është e nevojshme, për të ndaluar aktivitetet që mund të kenë pasoja negative mbi ligatinat ose deltat;

c) do të ndërmarrin, brenda mundësive të tyre, restaurimin e ligatinave bregdetare në gjendje të degraduar, me synimin për të riaktivizuar rolin e tyre pozitiv në proceset bregdetare mjedisore.

2. Habitatet detare

Palët, duke pranuar nevojën për të mbrojtur zonat detare që mbajnë habitate dhe specie me vlerë konservimi të lartë, pavarësisht klasifikimit të tyre si zona të mbrojtura:

a) do të marrin masa që të garantojnë mbrojtjen dhe konservimin, nëpërmjet legjislacionit, planifikimit dhe menaxhimit të zonave bregdetare e detare, në veçanti të atyre zonave që mbajnë habitate dhe specie me vlerë të lartë ruajtje;

b) do të marrin përsipër të nxisin bashkëpunimin rajonal e ndërkombëtar për zbatimin e programeve të përbashkëta për mbrojtjen e habitateve detare.

3. Pyjet e drurët bregdetarë

Palët do të marrin masa që synojnë të ruajnë ose zhvillojnë pyjet bregdetare, të ndodhura sidomos jashtë zonave të mbrojtura në mënyrë të posaçme.

4. Dunat

Palët ndërmarrin të ruajnë dhe, ku është e mundur, të rehabilitojnë në mënyrë të qëndrueshme dunat bregdetare e kreshtat ranore.

Neni 11

Peizazhet bregdetare

1. Palët, duke pranuar vlerën specifike estetike, natyrore e kulturore të peizazheve bregdetare, pavarësisht klasifikimit të tyre si zona të mbrojtura, do të marrin masa për të garantuar mbrojtjen e peizazheve bregdetare nëpërmjet legjislacionit, planifikimit e menaxhimit.

2. Palët angazhohen të nxisin bashkëpunimin rajonal e ndërkombëtar në fushën e mbrojtjes së peizazheve dhe në veçanti, zbatimin, ku është e përshtatshme, të veprimeve të përbashkëta për peizazhet bregdetare ndërkufitare.

Neni 12

Ishujt

Palët marrin përsipër t'u japin mbrojtje speciale ishujve, përfshi edhe ishujt e vegjël, dhe për këtë qëllim:

a) do të inkurajojnë aktivitetet në favor të mjedisit në zona të tilla dhe të marrin masa speciale që të sigurojnë pjesëmarrjen e banorëve në mbrojtjen e ekosistemeve bregdetare, bazuar në njohuritë e zakonet e tyre lokale;

b) do të marrin në konsideratë karakteristikat specifike të mjedisit ishullor dhe të nevojës për të siguruar ndërveprim mes ishujve në planet, programet e strategjitë kombëtare bregdetare, dhe në instrumentet e menaxhimit, veçanërisht në fushat e transportit, turizmit, peshkimit, ujit e mbeturinave.

Neni 13

Trashëgimia kulturore

1. Palët do të marrin të gjitha masat e duhura, individualisht apo kolektivisht, për të ruajtur dhe mbrojtur trashëgiminë kulturore, në veçanti arkeologjike e historike të zonave bregdetare, përfshi edhe trashëgiminë kulturore nënujore, në përputhje me instrumentet kombëtare e ndërkombëtare të aplikueshme.

2. Palët do të sigurojnë që ruajtja e gjendjes së trashëgimisë kulturore në zonat bregdetare të konsiderohet si opsioni i parë para çdo ndërhyrjeje drejtuar ndaj kësaj trashëgimie.

3. Palët do të sigurojnë në veçanti që elementet e trashëgimisë kulturore ndërujore të zonave bregdetare, të hequra nga mjedisi detar, të konservohen e menaxhohen, në një mënyrë që garanton ruajtjen e tyre afatgjatë dhe të mos tregtohen, blihen e të trajtohen si të mira tregtare.

Neni 14

Pjesëmarrja

1. Në funksion të sigurimit të qeverisjes efikase në gjithë procesin e menaxhimit të integruar të zonave bregdetare, palët do të marrin masat e nevojshme për të siguruar përfshirjen e duhur në fazat e hartimit dhe të zbatimit të planeve, programeve, projekteve e strategjive bregdetare e detare, si dhe të nxjerrjes së autorizimeve të ndryshme të palëve të ndryshme të interesit, përfshi:

- komunitetet territoriale dhe njësitë publike të interesuara;

- operatorët ekonomikë;
- organizatat joqeveritare;
- aktorët socialë;
- publikun e interesuar.

Një pjesëmarrje e tillë do të përfshijë, ndër të tjera, organet konsultative, kërkime, seanca dëgjimore publike, dhe mund të shtrihen deri në partneritete.

2. Në funksion të sigurimit të një pjesëmarrjeje të tillë, palët do të ofrojnë informacion në një mënyrë të përshtatshme, efektive dhe në kohën e duhur.

3. Procedura ndërmjetësimi ose pajtimi dhe e drejta për një rekurs administrativ ose ligjor duhet t'i mundësohen çdo partneri që kundërshton vendime, akte apo pjesë përjashtuese, në varësi të dispozitave për pjesëmarrjen të vendosura nga palët, lidhur me planet, programet ose projektet që prekin zonën bregdetare.

Neni 15

Ndërgjegjësimi, trajnimi, arsimi dhe kërkimi shkencor

1. Palët marrin përsipër të kryejnë në nivel lokal, rajonal, kombëtar, aktivitete për ndërgjegjësimin për menaxhimin e integruar të zonave bregdetare dhe të zhvillojnë programe edukative, trajnim dhe arsimim publik për këtë temë.

2. Palët do të organizojnë direkt, në mënyrë dypalëshe ose shumëpalëshe, ose me ndihmën e organizatës, qendrës ose organizatave ndërkombëtare që angazhohen me programet edukative, trajnimet dhe arsimimin publik për menaxhimin e integruar të zonave bregdetare, në funksion të garantimit të një zhvillimi të qëndrueshëm.

3. Palët do të sigurojnë kushtet për kërkim shkencor ndërdisiplinor për menaxhimin e integruar të zonave bregdetare dhe për ndërveprimin mes aktiviteteve dhe impakteve të tyre në zonat bregdetare. Për këtë qëllim, palët duhet të ngrenë ose mbështesin qendra kërkimi të specializuara. Qëllimi i këtij kërkimi është, në veçanti, të shtojnë njohjen e njohuritë për menaxhimin e integruar të zonave bregdetare, të kontribuojnë për informimin publik dhe të lehtësojnë vendimmarrjen publike e private.

PJESA III

INSTRUMENTET PËR MENAXHIMIN E INTEGRUAR TË ZONAVE BREGDETARE

Neni 16

Mekanizmat dhe rrjetet për monitorimin dhe vëzhgimin

1. Palët do të përdorin dhe forcojnë mekanizmat e përshtatshëm ekzistues për monitorimin dhe mbikëqyrjen, ose të krijojnë të reja, nëse është e nevojshme. Palët do të përgatisin gjithashtu dhe të azhurnojnë rregullisht inventarët kombëtarë të zonave bregdetare, që duhet të përfshijnë në një masë të mundshme, informacione mbi burimet dhe aktivitetet, si dhe mbi institucionet, legjislacionin dhe planifikimin që mund të influencojnë zonat bregdetare.

2. Me qëllim që të nxitet shkëmbimi i eksperiencave shkencore, të dhënave dhe praktikave të mira, palët do të marrin pjesë, në një nivel të përshtatshëm administrativ e shkencor, në një rrjet mesdhetar të zonave bregdetare, në bashkëpunim me organizatën.

3. Me synim për të lehtësuar mbikëqyrjen e rregullt të gjendjes dhe evoluimit të zonave bregdetare, palët do të caktojnë një format reference të përbashkët dhe një proces për të mbledhur të dhënat e përshtatshme në inventarët kombëtarë.

4. Palët do të marrin të gjitha masat e nevojshme për të siguruar aksesin publik për informacionin e marrë nga mekanizmat dhe rrjetet e monitorimit e mbikëqyrjes.

Neni 17

Strategjia mesdhetare për menaxhimin e integruar të zonave bregdetare

Palët marrin përsipër të bashkëpunojnë për nxitjen e zhvillimit të qëndrueshëm dhe menaxhimit të integruar të zonave bregdetare, duke marrë në konsideratë Strategjinë Mesdhetare për Zhvillim të Qëndrueshëm dhe plotësimin e saj ku është e nevojshme. Për këtë qëllim, palët do të përcaktojnë, me

ndihmën e qendrës, një strukturë rajonale të përbashkët për menaxhimin e integruar të zonave bregdetare në Mesdhe, për t'u zbatuar nëpërmjet planeve të përshtatshme rajonale të veprimit dhe instrumenteve të tjera operative, si dhe nëpërmjet strategjive të tyre kombëtare.

Neni 18

Planet, programet dhe strategjitë kombëtare bregdetare

1. Çdo palë do të forcojë më tej ose do të formulojë një strategji kombëtare për menaxhimin e integruar të zonave bregdetare dhe programet dhe planet bregdetare për zbatim, në përputhje me strukturën rajonale të përbashkët dhe në harmoni me parimet e objektivat e menaxhimit të integruar të këtij protokollit, dhe do ta informojnë organizatën për mekanizmat e bashkëpunimit të ngritur për këtë strategji.

2. Strategjia kombëtare, bazuar në një analizë të situatës ekzistuese, do të vendosë objektiva, do të përcaktojë prioritetet me një përshkrim të arsyeve, do të identifikojë ekosistemet bregdetare që kanë nevojë për menaxhim, si dhe të proceseve dhe aktorëve përkatës, do të listojë masat që duhen marrë, si dhe kostot e tyre, si dhe instrumentet institucionale dhe mjetet ligjore e financiare që disponohen, dhe do të përcaktojë afatet e zbatimit.

3. Programet e planet bregdetare, që mund të qëndrojnë më vete ose të integruara në plane ose programe të tjera, do të specifikojnë drejtimit e strategjisë kombëtare dhe do ta zbatojnë atë në një nivel të përshtatshëm territorial, duke përcaktuar, ndër të tjera dhe ku është e nevojshme, kapacitetet mbajtëse dhe kushtet për shpërndarjen dhe shfrytëzimin e pjesëve respektive detare e tokësore në zonat bregdetare.

4. Palët do të përcaktojnë indikatorët e duhur që të vlerësojnë efektivitetin e planeve, programeve dhe strategjive për menaxhimin e integruar të zonave bregdetare, si dhe progresin e zbatimit të protokollit.

Neni 19

Vlerësimi mjedisor

1. Duke pasur parasysh brishtësinë e zonave bregdetare, palët do të sigurojnë që procesi dhe studimet lidhur me çështjen në fjalë për vlerësimin e impaktit mjedisor të projekteve publike e private të kenë efekte mjedisore të rëndësishme në zonat bregdetare dhe në veçanti në ekosistemet e tyre, të marrin në konsideratë ndjeshmërinë specifike të mjedisit dhe lidhjen reciproke mes pjesëve detare e tokësore të zonave bregdetare.

2. Në përputhje me të njëjtat kritere, palët do të formulojnë, në përshtatje me situatën, një vlerësim mjedisor strategjik të planeve e programeve që ndikojnë mbi zonat bregdetare.

3. Vlerësimet mjedisore duhet të marrin parasysh impaktet kumulative mbi zonat bregdetare, duke i kushtuar vëmendjen e duhur, ndër të tjera, kapaciteteve të tyre mbajtëse.

Neni 20

Politikat për pjesën tokësore

1. Me qëllim inkurajimin e menaxhimit të integruar të zonave bregdetare, reduktimin e presioneve ekonomike, mirëmbajtjes së zonave të hapura dhe lejimit të aksesit publik në det dhe përgjatë bregut, palët do të marrin masat e duhura dhe të ngrenë instrumentet e duhura për politikat në pjesën tokësore, përfshi edhe procesin e planifikimit.

2. Për këtë qëllim dhe për të siguruar një menaxhim të qëndrueshëm të tokës publike e private në zonat bregdetare, palët mund të ngrenë ndër të tjera mekanizmat për përvetësimin, dhënien, dhurimin ose transferimin e tokës, territorit publik dhe të krijojnë lehtësime mbi pronësinë.

Neni 21

Instrumentet ekonomike, financiare e fiskale

Për zbatimin e strategjive kombëtare bregdetare dhe të planeve e programeve bregdetare, palët mund të marrin masat e nevojshme për të ngritur instrumentet e nevojshme ekonomike financiare dhe/ose fiskale, me synim të mbështesin iniciativat rajonale e kombëtare për menaxhimin e integruar të zonave bregdetare.

PJESA IV
RREZIQET MBI ZONËN BREGDETARE

Neni 22
Rreziqet natyrore

Brenda kuadrit të strategjive kombëtare, për një menaxhim të integruar të zonës bregdetare, palët do të zhvillojnë politika për parandalimin e rreziqeve natyrore. Për këtë qëllim, ato do të ndërmarrin vlerësime mbi rreziqet dhe cenueshmërinë e zonave bregdetare dhe të marrin masa parandaluese, lehtësuese dhe adaptimi kundrejt efekteve të fatkeqësive natyrore, sidomos ndryshimit klimaterik.

Neni 23
Erozioni bregdetar

1. Në përputhje me objektivat dhe parimet e përcaktuara në nenet 5 dhe 6 të këtij protokollit, palët, me synimin për të parandaluar dhe lehtësuar efektet dhe impaktin negativ të erozionit bregdetar në mënyrë më efektive, angazhohen të marrin masat e nevojshme për të mirëmbajtur ose restauruar kapacitetin natyror të bregdetit, që t'u përshtatet kushteve, përfshi edhe ato shkaktuar nga rritja e nivelit të deteve.

2. Palët, kur të shqyrtojnë aktivitete dhe punime të reja në zonën bregdetare, përfshi struktura detare dhe punime bregdetare mbrojtëse, do të marrin në konsideratë në mënyrë të veçantë efektet negative të erozionit bregdetar dhe kostot direkte e indirekte që mund të rezultojnë. Lidhur me aktivitetet dhe strukturat ekzistuese, palët duhet të marrin masa për të minimizuar efektet e tyre për erozion bregdetar.

3. Palët do të bëjnë përpjekje t'u paraprijnë impakteve të erozionit bregdetar nëpërmjet menaxhimit të integruar të aktiviteteve, përfshi marrjen e masave speciale për sedimentet bregdetare dhe punimet bregdetare.

4. Palët angazhohen të shkëmbejnë mes tyre të dhëna shkencore që mund të përmirësojnë njohuritë mbi gjendjen, zhvillimin dhe impaktet e erozionit bregdetar.

Neni 24
Reagimi ndaj fatkeqësive natyrore

1. Palët angazhohen të nxisin bashkëpunimin ndërkombëtar për t'iu përgjigjur fatkeqësive natyrore dhe të marrin të gjitha masat e nevojshme për t'iu përgjigjur në kohë efekteve të tyre.

2. Palët angazhohen të koordinojnë përdorimin e pajisjeve që zotërojnë për zbulimin, paralajmërimin dhe komunikimin, duke përdorur mekanizmat ekzistues dhe iniciativa për të siguruar transmetimin, sa më shpejt të jetë e mundur, të informacioneve urgjente, lidhur me fatkeqësitë e mëdha natyrore. Palët do ta njoftojnë organizatën se cilat autoritete kombëtare të tyre janë kompetente për të marrë ose dhënë informacion të tillë në kontekstin e mekanizmave përkatës ndërkombëtarë.

3. Palët do të angazhohen të nxisin bashkëpunimin reciprok mes autoriteteve kombëtare, rajonale e lokale, organizatave joqeveritare dhe organizatave të tjera kompetente, për dhënien urgjente të ndihmës humanitare për t'iu përgjigjur fatkeqësive natyrore që ndikojnë mbi zonat bregdetare të detit Mesdhe.

PJESA V
BASHKËPUNIMI NDËRKOMBËTAR

Neni 25
Trajnimi dhe kërkimi shkencor

1. Palët angazhohen, direkt ose me ndihmën e organizatës ose organizatave ndërkombëtare kompetente, të bashkëpunojnë për trajnimin e personelit shkencor, teknik e administrativ në fushën e menaxhimit të integruar të zonave bregdetare, veçanërisht me synimin që:

- a) të identifikojnë kapacitetet fuqizuese;
- b) të zhvillojnë kërkimin shkencor e teknik;

- c) të nxisin qendrat e specializuara për menaxhimin e integruar të zonave bregdetare;
 - d) të nxisin programe trajnimi për profesionistët lokalë.
2. Palët angazhohen, direkt ose me ndihmën e organizatave ndërkombëtare kompetente, për të nxitur kërkimin shkencor e teknik në menaxhimin e integruar të zonave bregdetare, veçanërisht nëpërmjet shkëmbimit të informacionit shkencor e teknik dhe koordinimit të programeve të kërkimit për tema me interes të përbashkët.

Neni 26

Ndihma shkencore e teknike

Për qëllime që lidhen me menaxhimin e integruar të zonës bregdetare, palët angazhohen direkt ose me ndihmën e organizatës ose organizatave ndërkombëtare kompetente që të bashkëpunojnë për dhënien e ndihmës shkencore e teknike, përfshi aksesin në teknologjitë e sigurta mjedisore dhe transferimin e tyre, dhe formave të mundshme të ndihmës, për palë që e kërkojnë këtë ndihmë.

Neni 27

Shkëmbimi i informacionit dhe aktiviteteve me interes të përbashkët

1. Palët angazhohen, direkt ose me ndihmën e organizatës dhe organizatave ndërkombëtare kompetente, të bashkëpunojnë për shkëmbimin e informacionit për përdorimin e praktikave më të mira mjedisore.
2. Me mbështetjen e organizatës, palët, në veçanti,:
 - a) do të përcaktojnë treguesit e menaxhimit bregdetar, duke marrë në konsideratë ato ekzistuese, dhe të bashkëpunojnë për t'i përdorur këta tregues;
 - b) do të realizojnë dhe të azhurnojnë vlerësime për shfrytëzimin e menaxhimin e zonave bregdetare;
 - c) do të kryejnë aktivitete me interes të përbashkët, si projekte për manifestimin e menaxhimit të integruar të zonave bregdetare.

Neni 28

Bashkëpunimi ndërkufitar

Palët do të bëjnë përpjekje, direkt ose me ndihmën e organizatës ose organizatave ndërkombëtare kompetente, bilaterale ose shumëpalëshe, për të koordinuar, ku është e përshtatshme, strategjitë e tyre kombëtare, planet e programet që lidhen me zonat bregdetare kufitare. Me këtë bashkëpunim do të lidhen edhe organet përkatëse administrative vendase.

Neni 29

Vlerësimi mjedisor ndërkufitar

1. Brenda kuadrit të këtij protokolli, palët, para autorizimit dhe aprovimit të planeve, programeve dhe projekteve që mund të kenë një efekt të madh negativ mbi zonat bregdetare të palëve të tjera, do të bashkëpunojnë duke i njoftuar, duke shkëmbyer informacion dhe konsultime në vlerësimin e impakteve mjedisore të këtyre planeve, programeve e projekteve, duke marrë në konsideratë nenin 19 të këtij protokolli dhe nenin 4, paragrafin 3 (d) të Konventës.
2. Për këtë qëllim, palët angazhohen të bashkëpunojnë në formulimin dhe përcaktimin e standardeve të përshtatshme për përcaktimin e procedurave për njoftimin, shkëmbimin e informacionit, konsultimin në të gjitha fazat e procesit.
3. Palët, atje ku është e përshtatshme, mund të hyjnë në marrëveshje dy ose shumëpalëshe për zbatimin efikas të këtij neni.

PJESA VI
Dispozita institucionale

Neni 30
Njësitë qendrore

Çdo palë do të caktojë një njësi qendrore që të shërbejë si ndërlidhje me qendrën për aspekte teknike e shkencore të zbatimit të këtij protokoll dhe të shpërndajë informacion në nivel kombëtar, rajonal e lokal. Njësitë qendrore do të takohen periodikisht për të kryer funksionet që rrjedhin nga ky protokoll.

Neni 31
Raportimet

Palët do të paraqesin në mbledhjet e zakonshme të palëve kontraktuese, raporte për zbatimin e këtij protokoll, në një formë e intervale të tilla, siç do të përcaktohet në këto mbledhje, përfshi edhe masat e marra, efikasitetin e tyre dhe problemet e hasura në zbatimin e tyre.

Neni 32
Koordinimi institucional

1. Organizata do të jetë përgjegjëse për koordinimin e zbatimit të këtij protokoll. Për këtë qëllim, ajo do të ketë mbështetjen e qendrës, së cilës mund t'i besojë funksionet e mëposhtme:

- a) të asistojë palët për të përcaktuar një strukturë të përbashkët rajonale për menaxhimin e integruar të zonave bregdetare në detin Mesdhe, në përputhje me nenin 17;
 - b) të përgatisë rregullisht një raport mbi gjendjen dhe zhvillimin e menaxhimit të integruar të zonave bregdetare në detin Mesdhe, me synim lehtësimin e zbatimit të këtij protokoll;
 - c) të shkëmbejë informacione dhe të kryejë aktivitete me interes të përbashkët, në përputhje me nenin 27;
 - d) në bazë të kërkesës, të ndihmojë palët:
 - që të marrin pjesë në rrjetin mesdhetar të zonave bregdetare në përputhje me nenin 16;
 - që të përgatisin dhe zbatojnë strategjitë kombëtare për menaxhim të integruar të zonave bregdetare sipas nenit 18;
 - që të bashkëpunojnë për aktivitete trajnimi dhe programe kërkimi shkencor e teknik sipas nenit 25;
 - që të koordinojnë, ku është e përshtatshme, menaxhimin e zonave bregdetare ndërkufitare sipas nenit 28;
 - e) të organizojnë takimet e pikave qendrore sipas nenit 30;
 - f) të kryejnë çdo funksion tjetër përcaktuar nga palët.
2. Për qëllime të zbatimit të këtij protokoll, palët, organizata dhe qendra mund të vendosin së bashku bashkëpunime me organizatat joqeveritare, aktivitetet e të cilave lidhen me protokollin.

Neni 33
Takimet e palëve

1. Takimet e zakonshme të palëve të këtij protokoll do të mbahen në koordinim me mbledhjet e zakonshme të palëve kontraktuese të Konventës, sipas nenit 18 të Konventës. Palët mund të mbajnë edhe mbledhje të jashtëzakonshme në përputhje me këtë nen.

2. Funksionet e mbledhjeve të palëve të këtij protokoll, do t'u shërbejnë funksioneve më poshtë:
- a) të ndjekin zbatimin e këtij protokoll;
 - b) të garantojnë që ky protokoll zbatohet në koordinim dhe sinergji me protokolle të tjera;
 - c) të monitorojnë punën e organizatës dhe të qendrës, lidhur me zbatimin e këtij protokoll dhe sigurimin e drejtimit të politikave për aktivitetet e tyre;
 - d) të vlerësojnë efikasitetin e masave të marra për menaxhimin e integruar të zonave bregdetare dhe nevojën për masa të tjera, në veçanti në formë aneksesh ose amandementesh të këtij protokoll;

- e) t'u bëjnë rekomandime palëve për masat e adoptuara për zbatimin e këtij protokoll;
- f) të shqyrtojnë propozimet e bëra në mbledhjet e pikave qendrore sipas nenit 30 të këtij protokoll;
- g) të shqyrtojnë raportet e transmetuara nga palët dhe të bëjnë rekomandimet e duhura sipas nenit 26 të Konventës;
- h) të shqyrtojnë çdo informacion tjetër përkatës, paraqitur nëpërmjet qendrës;
- i) të shqyrtojnë çdo çështje tjetër përkatëse të këtij protokoll, siç shihet e përshtatshme.

PJESA VII DISPOZITAT PËRFUNDIMTARE

Neni 34 **Marrëdhënia me Konventën**

1. Dispozitat e Konventës që lidhen me çdo protokoll tjetër, do të zbatohen në respekt të këtij protokoll.
2. Rregullat e procedurës dhe rregullat financiare, sipas nenit 24 të Konventës, do të aplikohen lidhur me këtë protokoll, me përjashtim të rasteve kur palët në këtë protokoll vendosin ndryshe.

Neni 35 **Marrëdhëniet me palë të treta**

1. Palët do të ftojnë, ku është e përshtatshme, shtete që nuk janë palë e këtij protokoll dhe organizata ndërkombëtare, për të bashkëpunuar për zbatimin e këtij protokoll.
2. Palët angazhohen të marrin masat e nevojshme, në përputhje me të drejtën ndërkombëtare, për të garantuar që asnjë palë nuk përfshihet në ndonjë aktivitet në kundërshtim me parimet dhe objektivat e këtij protokoll.

Neni 36 **Nënshkrimi**

Ky protokoll është i hapur për nënshkrim në Madrid, Spanjë, nga 21 janari 2008 deri 20 janar 2009, nga çdo palë kontraktuese e Konventës.

Neni 37 **Ratifikimi, pranimi ose aprovimi**

Ky protokoll do t'i nënshtrohet ratifikimit, pranimi ose aprovimit. Instrumentet e ratifikimit, pranimi ose aprovimit do të depozitohen te Qeveria e Spanjës, që do të marrë funksionet e depozituesit.

Neni 38 **Aderimi**

Prej 21 janarit 2009, ky protokoll do të jetë i hapur për aderim për çdo palë të Konventës.

Neni 39 **Hyrja në fuqi**

Ky protokoll do të hyjë në fuqi tridhjetë ditë pas depozitimit, të paktën të gjashtë (6) instrumenteve të ratifikimit, pranimi, aprovimit ose hyrjes.

Neni 40
Tekstet autentike

Origjinalet e këtij protokolli, nga të cilat tekstet në arabisht, anglisht, frëngjisht dhe spanjisht janë njësorj autentike, do të depozitohen te depozituesi.

Në dëshmi të kësaj, të nënshkruarit, duke qenë rregullisht të autorizuar, kanë nënshkruar këtë protokoll.

Bërë në Madrid, Spanjë, njëzet e një janar, dymijë e tetë.

LIGJ
Nr.10 237, datë 18.2.2010

PËR SIGURINË DHE SHËNDETIN NË PUNË

Në mbështetje të neneve 78 dhe 83 pika 1 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

KREU I
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1
Objekti

Ky ligj ka për objekt përcaktimin e masave, që synojnë garantimin e sigurisë dhe të shëndetit në punë të punëmarrësve.

Neni 2
Qëllimi

Ligji ka për qëllim:

- a) të garantojë sigurinë dhe mbrojtjen e shëndetit, nëpërmjet parandalimit të rreziqeve profesionale, eliminimit të faktorëve që përbëjnë rrezik dhe aksident, informimit, këshillimit, pjesëmarrjes së balancuar, në përputhje me ligjin, formimit të punëmarrësve e të përfaqësuesve të tyre;
- b) të përcaktojë udhëzimet e përgjithshme për zbatimin e këtij qëllimi.

Neni 3
Fusha e zbatimit

- 1. Dispozitat e këtij ligji zbatohen në të gjithë sektorët e veprimtarisë private dhe publike.
- 2. Nuk do të zbatohen dispozita të caktuara të këtij ligji, kur në dispozitat e tjera ligjore për fushat përkatëse jepen trajtime më të favorshme për mbrojtjen e sigurisë e të shëndetit në punë të punëmarrësve.
- 3. Ky ligj nuk do të zbatohet, kur veçoritë karakteristike të disa veprimtarive të veçanta të shërbimit publik, si forcat e armatosura, policia e shtetit, ose disa veprimtari për menaxhimin e emergjencave civile, janë në kundërshtim me përcaktimet e këtij ligji. Në këto raste siguria dhe shëndeti në punë duhet të sigurohen sa më shumë të jetë e mundur, në përputhje me kërkesat e këtij ligji.

Neni 4

Parime të përgjithshme për punëdhënësin

1. Punëdhënësi detyrohet të sigurojë mbrojtjen e punëmarrësve në të gjitha aspektet që lidhen me sigurinë dhe shëndetin në punë.
2. Punëdhënësi nuk shkarkohet nga përgjegjësia edhe në rastet kur ai kontraktonte persona ose kur kryen shërbime të specializuara jashtë ndërmarrjes/institucionit, në zbatim të pikës 3 të nenit 7 të këtij ligji.
3. Punëdhënësi, në marrjen e masave për mbrojtjen e sigurisë e të shëndetit në punë, udhëhiqet nga parimi i trajtimit të barabartë gjinor.
4. Detyrimet e punëmarrësve në fushën e sigurisë e të shëndetit në punë nuk cenojnë parimin e përgjegjësisë së punëdhënësit.
5. Detyrimet e punëdhënësit për marrjen e masave të veçanta për mbrojtjen e sigurisë e të shëndetit në punë të punëmarrësve, gra shtatzëna, të atyre që sapo kanë lindur e të atyre me fëmijë në gji, nuk vlerësohen diskriminuese, për shkak të gjinisë.

Neni 5

Përkufizime

Në këtë ligj termat e mëposhtëm kanë këto kuptime:

1. “Aksident në punë ose për shkak të punës” është çdo ngjarje e papritur, që shkakton dëmtimin e menjëhershëm trupor, që ndodh gjatë kryerjes së punës apo të një shërbimi lidhur me të, si dhe çdo dëmtim tjetër i shëndetit, që nuk rrjedh nga sëmundje e përgjithshme, por që sjell paaftësi të përkohshme ose të përhershme në punë ose vdekje.
2. “Dokument i vlerësimit të rrezikut” është dokumenti, ku përshkruhen karakteristikat e procesit të punës, që përmban identifikimin e vlerësimit të rrezikut për sigurinë e shëndetin në punë dhe përcakton mbrojtjen e duhur.
3. “I mitur” është person nën moshën 18 vjeç.
4. “Grupet e rrezikuara” janë gratë shtatzëna, gratë me fëmijë në gji, të miturit, si dhe personat me aftësi të kufizuara, të cilët, për shkak të gjendjes së tyre të veçantë, janë të rrezikuar ndaj ekspozimit të agjentëve të rrezikshëm, proceseve ose kushteve të punës.
5. “Incident i rrezikshëm” është veprimtaria e identifikueshme, e tillë si shpërthimi, zjarri, aksidenti teknik, çlirimet e rrezikshme në ajër, si rezultat i keqfunksionimit të një veprimtarie ose i një pajisjeje pune dhe sjellja e papërshtatshme e faktorit njerëzor, që nuk shkakton dëme në njerëz, por që mund të kishte pasur pasoja të tilla dhe që ka shkaktuar ose mund të kishte shkaktuar dëmtime materiale.
6. “Koordinator i sigurisë dhe shëndetit në punë” është personi i caktuar nga punëdhënësi për të bashkërenduar punën me kontraktorët.
7. “Ministër përgjegjës për sigurinë dhe shëndetin në punë” është ministri që mbulon politikat për çështjet e sigurisë e të shëndetit në punë në fushën e veprimtarisë përkatëse.
8. “Mjekësia e punës” është një specializim mjekësor, për të ofruar shërbimin e duhur mjekësor, në bazë të angazhimit të marrë nga punëdhënësi, qëllimi i të cilit është promovimi dhe mbështetja e nivelit më të lartë të mirëqenies fizike, mendore dhe sociale të punëmarrësve.
9. “Ngjarje” është aksidenti, që çon në vdekjen ose dëmtimet e trupit të njeriut, që shkaktohet gjatë procesit të punës ose gjatë realizimit të detyrave të punës, si dhe rastet e dyshuara si sëmundje profesionale.
10. “Ndërmarrje” është çdo person fizik ose juridik, privat a publik, që kryen veprimtari ekonomike.
11. “Pajisje pune” është çdo makineri, aparat apo instalim, që përdoret në punë.
12. “Pajisje mbrojtëse individuale (PMI)” është çdo pajisje e përdorur nga punëmarrësi për të mbrojtur veten kundrejt një ose më shumë rreziqesh.
13. “Parandalim” është tërësia e masave të marra ose të parashikuara në të gjitha fazat e ushtrimit të veprimtarisë në ndërmarrje, për parandalimin ose zvogëlimin e rreziqeve profesionale.
14. “Përfaqësues i punëmarrësve” është çdo person, që ka një funksion të veçantë në fushën e mbrojtjes së sigurisë e të shëndetit të punëmarrësve, i zgjedhur ose i caktuar, në përputhje me legjislacionin, për të përfaqësuar punëmarrësit për problemet e sigurisë dhe të mbrojtjes së shëndetit në punë të punëmarrësve.

15. “Personi i ngarkuar përgjegjës për sigurinë dhe shëndetin në punë” është një profesionist, i marrë në punë nga punëdhënësi dhe i caktuar për të kryer detyra, që lidhen me sigurinë dhe shëndetin në punë.

16. “Persona ose shërbime të specializuara” janë personat fizikë ose juridikë, jashtë veprimtarisë/ndërmarrjes së kualifikuar, për të kryer, sipas ligjit, shërbime mbrojtjeje dhe parandalimi në fushën e sigurisë e të shëndetit në punë.

17. “Person me aftësi të kufizuar (PAK)” është individ i deklaruar i tillë me vendim të Komisionit Mjekësor të Posaçëm, të cilit i është kufizuar aftësia si pasojë e dëmtimit fizik, shqisor të intelektit psikiko-mendor, të lindura apo të fituara gjatë jetës, nga aksidente apo sëmundje të përkohshme apo të përhershme profesionale, të cilat vijnë nga shkaqe që lidhen ose jo me punësimin.

18. “Punëmarrës” është çdo person i punësuar nga një punëdhënësi, përfshirë praktikantët, me qëllim formimin ose futjen në tregun e punës, duke përfshirë punonjësit shtëpiakë.

19. “Punëdhënësi” është çdo person fizik ose juridik, që punëson punëmarrës dhe që është përgjegjës për ndërmarrjen/institucionin.

20. “Sëmundje profesionale” është çdo sëmundje e shkaktuar si rezultat i ekspozimit ndaj rreziqeve, që rrjedhin nga veprimtaria e punës.

21. “Siguria dhe shëndeti në punë” janë masat e marra, që kanë si synim përmirësimin e kushteve gjatë procesit të punës, ruajtjen e jetës, integritetin e shëndetit, mbrojtjen fizike dhe psikike të punëmarrësve të tjerë, që marrin pjesë në procesin e prodhimit.

22. “Shëndet në punë” është jo vetëm mungesa e sëmundjes ose dobësisë, por përfshin, gjithashtu, elementet fizike dhe mendore, që ndikojnë në shëndet e që kanë të bëjnë drejtpërdrejt me sigurinë dhe higjienën në punë.

23. “Rrezik serioz dhe i menjëhershëm aksidenti” është veprimtaria e identifikueshme, që paraqet rrezik, e cila, në një periudhë kohore të shpejtë, shkakton dëmtime në njerëz dhe materiale.

24. “Rrezik” janë të gjitha karakteristikat e një mjeti, të një makinerie, një produkti, një materiali, një metode pune, një mjedisi apo të një mënyre organizimi pune, që paraqesin mundësinë që punëmarrësit t’i shkaktohet një plagë, sëmundje ose problem shëndetësor i menjëhershëm apo i mëvonshëm, që vjen si rezultat i ekspozimit ndaj tyre gjatë veprimtarisë në punë.

25. “Vend pune” janë të gjitha vendet e punës, ku punëmarrësit duhet të jenë ose duhet të shkojnë për qëllime pune dhe që janë nën kontrollin e drejtpërdrejtë ose të tërthortë të punëdhënësit.

26. “Inspektorati Shtetëror i Punës” është struktura administrative, në varësi të ministrit përgjegjës për sigurinë dhe shëndetin në punë, në nivel qendror, rajonal dhe vendor, përgjegjëse për monitorimin e zbatueshmërisë së legjislacionit të punës, përfshirë dhe këtë ligj, sipas përcaktimit të bërë në ligjin nr. 9634, datë 30.10.2006 “Për inspektimin në punë dhe Inspektoratin Shtetëror të Punës”.

27. “Ministri përgjegjës për shëndetësinë” është ministri përgjegjës për politikën e shëndetit publik, përfshirë dhe ato të shëndetit në punë.

28. “Inspektorati Sanitar Shtetëror” është struktura administrative, në varësi të ministrit përgjegjës për shëndetësinë, përgjegjëse për monitorimin e zbatueshmërisë së ligjit të shëndetit publik, përfshirë dhe shëndetin në punë, në nivel qendror, rajonal dhe vendor.

KREU II DETYRIMET E PUNËDHËNËSIT

Neni 6

Detyrime të përgjithshme të punëdhënësve

1. Punëdhënësi, për sigurimin e mbrojtjes së punëmarrësve në të gjitha aspektet, që lidhen me sigurinë dhe shëndetin në punë, merr masat e nevojshme nëpërmjet:

- a) parandalimit të rreziqeve për aksidentet në punë dhe sëmundjet profesionale;
- b) informimit dhe formimit profesional të punëmarrësve e të përfaqësuesve të tyre;
- c) organizimit të mbrojtjes kolektive dhe individuale;
- ç) sigurimit të organizimit të vendit të punës e të mjeteve të nevojshme.

2. Punëdhënësi kujdeset për përditësimin e masave të parashikuara në pikën 1 të këtij neni, duke marrë parasysh ndryshimet e rrethanave, për përmirësimin e situatave ekzistuese.

3. Punëdhënësi zbaton masat e parashikuara në shkronjën “a” të pikës 1 të këtij neni, në bazë të parimeve të përgjithshme të parandalimit, si:

- a) shmangien e rreziqeve;
- b) vlerësimin e rreziqeve, të cilat nuk mund të shmangen;
- c) luftën ndaj rrezikut që në burim;
- ç) përshtatjen e procesit të punës me punëmarrësin, veçanërisht për sa i përket konceptimit të vendit të punës, zgjedhjes së pajisjeve të punës, si dhe metodave të punës e të prodhimit, me qëllim që të zbusë, në mënyrë të veçantë, punën njëtrajtësisht të përsëritshme dhe punën e normuar e të zvogëlojë efektet e tyre mbi shëndetin;
- d) përshtatjen e procesit të punës me zhvillimin e teknologjive;
- dh) zëvendësimin e asaj që është e rrezikshme me atë që nuk është e rrezikshme, ose me atë që është më pak e rrezikshme;
- e) ndërmarrjen e masave parandaluese, gjithëpërfshirëse dhe koherente, të cilat mbulojnë teknologjinë, organizimin e punës, kushtet e punës, marrëdhëniet sociale dhe ndikimin e faktorëve, që lidhen me mjedisin e punës;
- ë) dhënien e përparësisë për masat e mbrojtjes kolektive, në raport me ato të mbrojtjes individuale;
- f) dhënien e udhëzimeve të duhura punëmarrësve.

4. Punëdhënësi, pa cenuar dispozitat e tjera të këtij ligji, duke pasur parasysh natyrën e veprimtarive të ndërmarrjes/institucionit, vlerëson rreziqet për sigurinë dhe shëndetin e punëmarrësve, përfshirë përzgjedhjen e pajisjeve, të substancave ose preparateve kimike dhe mënyrën e rregullimit të vendeve të punës, në përputhje me masat e duhura mbrojtëse.

5. Pas kryerjes së vlerësimit të përcaktuar në pikën 4 të këtij neni dhe nëse është e nevojshme, punëdhënësit duhet:

- a) të garantojnë një nivel më të mirë të mbrojtjes së sigurisë dhe shëndetit të punëmarrësve;
- b) të integrohen në tërësinë veprimtarive të ndërmarrjes e të institucionit, si dhe në të gjitha nivelet hierarkike;
- c) të marrin parasysh aftësitë e punëmarrësit në fushën e shëndetit e të sigurisë për çdo detyrë që i caktohet;
- ç) të zhvillojnë këshillime me punëmarrësit dhe me përfaqësuesit e tyre, me objekt planifikimin e futjen e teknologjive të reja, duke vënë në dukje pasojat e tyre për sigurinë dhe shëndetin e punëmarrësve, pasoja të cilat lidhen me përzgjedhjen e pajisjeve, rregullimin e kushteve të punës dhe ndikimin e kushteve të mjedisit;
- d) të marrin masat e duhura, me qëllim që vetëm punëmarrësit, të cilët kanë marrë udhëzime të përshtatshme, të futen në zonat me rrezik të madh dhe specifik.

6. Në rastin kur punëmarrësit e shumë ndërmarrjeve përdorin të njëjtin vend pune, punëdhënësit duhet:

- a) të bashkëpunojnë për zbatimin e dispozitave për sigurinë, higjienën dhe shëndetin, duke pasur parasysh natyrën e veprimtarisë së punës;
- b) të bashkërendojnë veprimtaritë e tyre, me qëllim mbrojtjen dhe parandalimin e rreziqeve profesionale, duke caktuar një koordinator për sigurinë dhe shëndetin;
- c) të shkëmbejnë reciprokisht informacione për këto rreziqe, për të cilat të vënë në dijeni punëmarrësit përkatës ose përfaqësuesit e tyre.

7. Masat që marrin punëdhënësit për sigurinë, higjienën dhe shëndetin në punë nuk kanë efekt financiar për punëmarrësit.

Neni 7

Shërbimet e mbrojtjes dhe të parandalimit

1. Punëdhënësi ngarkon një ose disa punëmarrës, që të merren me çështjet e mbrojtjes, të sigurisë e shëndetit në punë dhe të parandalimit të rreziqeve profesionale në ndërmarrje/institucion.

2. Në përputhje me pikën 1 të këtij neni:

- a) punëmarrësi/punëmarrësit i/e ngarkuar nuk mund të cenohen për shkak të veprimtarisë së tij/tyre, lidhur me mbrojtjen dhe parandalimin e rreziqeve profesionale;

b) punëmarrësit/punëmarrësve i/u jepet koha e nevojshme për të realizuar detyrimet që rrjedhin nga ky ligj;

c) punëmarrësit/punëmarrësve i/u sigurohen nga punëdhënësi mjetet dhe trajnimi i nevojshëm për të realizuar detyrimet që rrjedhin nga ky ligj.

3. Punëdhënësi u drejtohet personave ose shërbimeve të specializuara jashtë ndërmarrjes/institucionit, duke hyrë në marrëdhënie kontraktore me ta, nëse kapacitetet e ndërmarrjes/institucionit janë të pamjaftueshme për të organizuar veprimtari për mbrojtjen dhe parandalimin.

4. Punëdhënësi është i detyruar që subjekteve të kontraktuara prej tij, sipas pikës 3 të këtij neni:

a) t'u japë të gjithë informacionin për faktorët e njohur ose të dyshuar, që kanë efekte për sigurinë dhe shëndetin e punëmarrësve;

b) t'u krijojë mundësi për marrjen e informacionit të parashikuar në shkronjat "a" e "b" të pikës 1 të nenit 12 të këtij ligji.

5. Për organizmin e veprimtarive parandaluese dhe mbrojtëse, në përshtatje me madhësinë e ndërmarrjes/institucionit, punëmarrësit dhe personat e shërbimeve të specializuara, të përcaktuara sipas pikave 1 e 3 të këtij neni, duhet:

a) të kenë aftësitë dhe kualifikimin e duhur;

b) të disponojnë mjetet dhe pajisjet e duhura dhe profesionale, si dhe aparaturat matëse;

c) të jenë mjaftueshëm në numër për të marrë në ngarkim veprimtaritë për mbrojtjen dhe parandalimin e rreziqeve, ndaj të cilave ekspozohen punëmarrësit, si dhe shpërndarjen e tyre në ndërmarrje/institucion.

6. Personat përgjegjës për sigurinë e shëndetin në punë, të caktuar nga ndërmarrja dhe shërbimet e specializuara të kontraktuara, bashkëpunojnë, kur është e nevojshme, për çështje të sigurisë e të mbrojtjes së shëndetit në punë.

7. Këshilli i Ministrave me vendim përcakton:

a) aftësitë dhe mundësitë e nevojshme, që duhet të plotësojnë punëmarrësit dhe personat ose shërbimet e specializuara, të përcaktuara në pikat 1 e 3 të këtij neni;

b) numrin e punëmarrësve, që merren me çështjet e mbrojtjes, të sigurisë dhe shëndetit në punë dhe të parandalimit të rreziqeve profesionale, i cili konsiderohet i mjaftueshëm për një punëdhënë.

Neni 8

Ndihma e parë, mbrojtja kundër zjarrit dhe evakuimi i punëmarrësve, rreziqet e rënda dhe të menjëhershme

1. Punëdhënësi:

a) merr masa paraprake për të organizuar dhënien e ndihmës së parë, mbrojtjen nga zjarri dhe evakuimin në rastet kur ka rrezik për të ndodhur ngjarje;

b) merr masa për të ulur, sa më shumë të jetë e mundur, kërcënimet për sigurinë dhe shëndetin në punë të punëmarrësve e të personave të tjerë të pranishëm;

c) organizon dhe siguron evakuimin e shpëtimit e punëmarrësit në rast ngjarjesh ose aksidentesh të papritura, që kërcënojnë sigurinë dhe shëndetin e tyre;

ç) trajnon personat, që do të kryejnë evakuimin e shpëtimit dhe siguron, me anë të personave të trajnuar, realizimin e evakuimit e të shpëtimit, fikjen e zjarrit dhe dhënien e ndihmës së shpejtë me pajisjet e nevojshme;

d) harton një plan për evakuimin dhe shpëtimit në situata emergjente, të cilin ia bën të ditur të gjithë punëmarrësve, si dhe kryen ushtrime praktike, të paktën një herë në dy vjet, në përputhje me këtë plan;

dh) organizon dhe jep ndihmën e shpejtë për punëmarrësit e dëmtuar në punë ose punëmarrësit, që pësojnë sëmundje të papritura, derisa ata të dërgohen në një institucion të kujdesit shëndetësor;

e) cakton të paktën një punëmarrës të trajnuar, i cili mund të japë ndihmën e shpejtë, të fikë zjarrin ose të kryejë veprime shpëtimi a evakuimi dhe, nëse ka më tepër se 20 persona, që punojnë në të njëjtin mjedis pune, duhet të ketë të paktën dy punëmarrës të trajnuar për ofrimin e këtyre shërbimeve.

2. Punëdhënësi vendos pajisje të nevojshme në dispozicion të punëmarrësve përgjegjës për ndihmën e shpejtë, shpëtimit dhe evakuimin në rast zjarri.

3. Punëdhënësi duhet:

a) të informojë, sa më shpejt të jetë e mundur, të gjithë punëmarrësit që janë ose mund të jenë të ekspozuar ndaj një rreziku të rëndë dhe të menjëhershëm, për rrezikun e për masat e marra ose që do të merren për mbrojtjen e tyre;

b) të japë udhëzimet e duhura e të marrë masa për t'i lejuar punëmarrësit, në rast rreziku të rëndë, të menjëhershëm dhe të pashmangshëm, të ndalojnë veprimtarinë e tyre dhe të lënë në mënyrë të menjëhershme vendin e punës, duke kaluar në një vend të sigurt;

c) me përjashtim të ndonjë rasti shumë të motivuar, të mos u kërkojë punëmarrësve rifillimin e punës, kur rreziku i rëndë dhe i menjëhershëm vazhdon (është prezent).

4. Punëmarrësi, i cili në rast rreziku të rëndë, të menjëhershëm dhe të pashmangshëm, largohet nga vendi i punës ose zona e rrezikshme, nuk mund të cenohet nga punëdhënësi, por duhet të mbrohet kundrejt çdo pasojë dëmtuese dhe të pajustifikuar.

5. Punëdhënësi siguron që çdo punëmarrës, në rast rreziku të rëndë dhe të menjëhershëm për sigurinë e tij vetjake dhe atë të personave të tjerë dhe në rast pamundësie kontakti me superiorin hierarkik përgjegjës, duke u mbështetur në njohuritë e tij e në mjetet teknike që disponon, të mund të marrë masat e duhura për të shmangur pasojat e një rreziku të tillë. Veprimi i tij nuk cenon atë, me përjashtim të rasteve, kur ai ka vepruar me pakujdesi ose ka neglizhuar rëndë.

Neni 9

Detyrime të veçanta të punëdhënësit

1. Punëdhënësi ka këto detyrime të veçanta:

a) kryen një vlerësim të rreziqeve për sigurinë dhe shëndetin në punë, përfshirë edhe grupet e punëmarrësve të ekspozuar ndaj rreziqeve të veçanta;

b) përcakton masat mbrojtëse që duhen marrë dhe, nëse është e nevojshme, pajisjet mbrojtëse që do të përdoren;

c) mban regjistër të aksidenteve në punë, për rastet kur punëmarrësit përfitojnë paafësi të përkohshme në punë për më shumë se 3 ditë pune, për shkak të aksidenteve e të sëmundjeve profesionale;

ç) harton raporte për aksidentet në punë e sëmundjet profesionale, të cilat ia vë në dispozicion autoriteteve përkatëse.

2. Ministri përgjegjës për çështjet e sigurisë e të shëndetit në punë nxjerr udhëzim për detyrimet që kanë subjektet publike dhe private për hartimin e dokumenteve të parashikuara në pikën 1 të këtij neni.

Neni 10

Detyrime të punëdhënësit për hartimin e masave për parandalimin e aksidenteve në punë e të sëmundjeve profesionale

Punëdhënësi, për hartimin e masave për të parandaluar aksidentet në punë dhe sëmundjet profesionale, ka këto detyrime:

a) miraton, në fazën e kërkimit, të projektimit dhe ndërtimit të ndërtesave, të vënies në punë të pajisjeve të punës e të teknologjive, që do të përdoren, zgjedhje në përputhje me dispozitat ligjore në fuqi, që çojnë në zvogëlimin dhe shmangien e rreziqeve për aksidentet në punë dhe sëmundjet profesionale;

b) përpilon, duke vlerësuar rrezikun, një dokument vlerësimi dhe parandalimi të rrezikut, që përmban masat me karakter teknik, organizativ, higjieno-sanitar, të cilat do të zbatohen sipas kushteve specifike të vendeve të punës të veprimtarisë;

c) merr autorizimet përkatëse, sipas dispozitave ligjore në fuqi, para fillimit të çdo veprimtarie, për mënyrën e veprimit për sigurinë dhe shëndetin në punë;

ç) përcakton, në përshkrimet e punës, cilësitë dhe përgjegjësitë e punëmarrësit në fushën e sigurisë dhe të shëndetit në punë, sipas pozicionit përkatës të punës;

d) harton, në zbatim të ligjit, udhëzimet e tyre, në mënyrë që të plotësojnë dhe zbatojnë rregulloret për sigurinë dhe shëndetin në punë për veprimtari të veçanta dhe vendet e punës në përgjegjësi të tyre.

Neni 11

Detyrime të punëdhënësit për garantimin e zbatimit të masave për parandalimin e aksidenteve në punë dhe të sëmundjeve profesionale

1. Punëdhënësi, për garantimin e zbatimit të masave për të parandaluar aksidentet në punë dhe sëmundjet profesionale, ka këto detyrime:

a) siguron dhe kontrollon cilësinë e kryerjes së shërbimeve të personave përgjegjës ose të shërbimeve të jashtme të kontraktuara prej tij për sigurinë e shëndetit në punë, në mënyrë që të gjithë punëmarrësit të dinë dhe të zbatojnë masat e parashikuara në dokumentin e vlerësimit dhe parandalimit të rrezikut, të përcaktuar në shkronjën “b” të nenit 10 të këtij ligji;

b) merr masat për të siguruar materialet e nevojshme për informimin dhe trajnimin e punëmarrësve, si për shembull postera, fletushka, filma, filmime të lidhura me sigurinë dhe shëndetin në punë;

c) siguron informimin e çdo personi përpara fillimit të punës, për rreziqet ndaj të cilave ai mund të ekspozohet në vendin e punës, si dhe për masat parandaluese dhe mbrojtëse që nevojiten;

ç) siguron që punëmarrësit të jenë të pajisur me lejet e ushtrimit të profesioneve, të cilat parashikohen me akte ligjore të veçanta;

d) siguron funksionimin e vazhdueshëm dhe të duhur të sistemeve dhe mjeteve mbrojtëse, mjeteve të matjes dhe të kontrollit, si dhe të pajisjeve të diktimit, mbajtjes nën kontroll dhe neutralizimit të substancave të rrezikshme, që çlirohen gjatë zhvillimit të proceseve teknologjike;

dh) merr në punë çdo punëmarrës, në bazë të ekzaminimit mjekësor të tij, në varësi të vendit të punës;

e) vë në dispozicion të inspektorëve të punës, gjatë inspektimit ose hetimit të ngjarjeve, dokumentacionin e nevojshëm dhe informacionin e kërkuar;

ë) bën rregullimet e nevojshme për të realizuar masat, që kërkohen nga inspektorët e punës gjatë inspektimeve ose hetimeve të ngjarjeve;

f) lejon përfaqësuesin e punëmarrësve, me kërkesën e këtij të fundit, të marrë pjesë gjatë vizitës së inspektimit, si dhe në rastet e hetimit të ngjarjeve;

g) ngarkon, me kërkesën e inspektorit të punës, punëmarrësit të marrin pjesë në inspektimin dhe hetimin e ngjarjeve;

gj) ruan të gjitha provat në vendngjarjen e një aksidenti me pasoje vdekje, qoftë ky dhe kolektiv, me përjashtim të rasteve kur ruajtja e vendngjarjes çon në një tjetër aksident ose rrezikon jetën, si të personave të dëmtuar, ashtu dhe të personave të tjerë;

h) pajis punëmarrësit, në mënyrë të detyrueshme, me pajisje mbrojtëse individuale, në rast të dëmtimit ose humbjes së cilësive mbrojtëse të pajisjeve të mëparshme.

2. Këshilli i Ministrave me vendim përcakton rregullat, procedurat dhe llojet e testeve ekzaminuese mjekësore, që do të kryhen në varësi të punës që kryejnë punëmarrësit.

Neni 12

Informimi i punëmarrësve

1. Punëdhënësi:

a) informon punëmarrësit dhe përfaqësuesit e tyre për çdo rrezik në vendin e punës, si dhe për masat e sigurisë, që duhen marrë për të kontrolluar këto rreziqe dhe për të shmangur pasojat e rrezikshme;

b) informon punëmarrësit dhe përfaqësuesit e tyre për ndihmën e parë, masat në rast zjarri, evakuimin, si dhe përgjegjësitë e veçanta të secilit për marrjen e këtyre masave;

c) i paraqet punëmarrësit rezultatet nga vlerësimi i rrezikut, si dhe masat e ndërmarra për të siguruar shëndetin dhe mbrojtjen e punës për punëmarrësit, fëmijët, të rinjtë, gratë shtatzëna dhe me fëmijë në gji dhe personat me aftësi të kufizuar.

2. Nëse punëdhënësi ka vënë në rrezik punëmarrës të tjerë të subjektit të angazhuar mbi bazë kontraktore:

a) i pajis këta punëmarrës me të njëjtat udhëzime;

b) i informon më parë ata për rreziqet e shëndetit dhe sigurinë në punë;

c) u jep atyre informacion për punëmarrësit me përgjegjësi të veçanta për ndihmën e parë, mbrojtjen nga zjarri dhe evakuimin.

3. Në përputhje me dispozitat e posaçme, punëdhënësi duhet të vendosë në vendin e punës dhe mbi pajisjet/makineritë e punës paralajmërime të veçanta dhe shenja sigurie, si dhe udhëzime për shëndetin dhe mbrojtjen në punë.

4. Punëdhënësi u vë në dispozicion punëmarrësve udhëzimin e hollësishëm, në zbatim të dokumentit të vlerësimit dhe parandalimit të rrezikut, për çdo vend pune, i dokumentuar nëpërmjet një procesverbali, që mbahet ndërmjet palëve.

Neni 13

Këshillimi i punëmarrësve

1. Punëdhënësi i lejon punëmarrësit dhe përfaqësuesit e tyre të marrin pjesë në diskutime për të gjitha çështjet, që lidhen me sigurinë dhe shëndetin në punë, sipas neneve 10 e 11 të këtij ligji dhe akteve nënligjore që dalin në zbatim të tij.

2. Punëdhënësi këshillohet me punëmarrësit dhe përfaqësuesit e tyre ose me këshillin e sigurisë dhe shëndetit në punë për:

- a) masat që mund të kenë ndikim të konsiderueshëm mbi sigurinë dhe shëndetin në punë;
- b) caktimin e një personi përgjegjës ose të një personi juridik ose fizik përgjegjës për sigurinë dhe shëndetin në punë, ndihmën e parë, mbrojtjen kundër zjarrit dhe evakuimin e punëmarrësve;
- c) informacionin për vlerësimin e rreziqeve, masat mbrojtëse, regjistrin dhe raportet e aksidenteve në punë, si dhe raportet nga inspektoratet ose institucionet përgjegjëse për sigurinë e shëndetit në punë;
- ç) listën e personave ose të shërbimeve të jashtme, që kontraktohen për të kryer shërbime sipas pikës 3 të nenit 7 të këtij ligji;
- d) planin dhe organizimin e trajnimeve, që organizohen sipas nenit 19 të këtij ligji.

Neni 14

Këshilli i sigurisë dhe shëndetit në punë

1. Në ndërmarrje ngrihet këshilli i sigurisë dhe shëndetit në punë, i cili ka si mision të kontribuojë në mbrojtjen e shëndetit fizik dhe mendor dhe të sigurisë së punëmarrësve, si dhe në përmirësimin e kushteve të punës.

2. Këshilli është organ partneriteti këshillues me përfaqësues të punëdhënësve dhe të punëmarrësve, të përfaqësuar në mënyrë të barabartë, i cili ka si qëllim këshillimin e rregullt dhe periodik të veprimtarisë së ndërmarrjes, për parandalimin e rreziqeve në punë.

3. Përfaqësuesit e këshillit kanë të drejtë të marrin pjesë dhe të analizojnë problemet për parandalimin e rreziqeve në punë në ndërmarrje.

4. Përbërja dhe rregullat për organizimin dhe funksionimin e këshillit të sigurisë dhe shëndetit në punë përcaktohen nga Këshilli i Ministrave.

Neni 15

Kompetencat e këshillit të sigurisë dhe shëndetit në punë

1. Këshilli i sigurisë dhe shëndetit në punë ka këto kompetenca:

- a) merr pjesë në vlerësimin, hartimin dhe vënien në jetë të programeve të parandalimit të rreziqeve në ndërmarrje;
- b) nxit nisma për mënyrat dhe procedurat për parandalimin efektiv të rreziqeve, duke i propozuar ndërmarrjes përmirësimin e kushteve dhe mënjanimin e rreziqeve.

2. Punëdhënësi është i detyruar të zbatojë propozimet e bëra nga këshilli i sigurisë dhe shëndetit në punë, duke bashkëpunuar me Inspektoratin Shtetëror të Punës dhe Inspektoratin Sanitar Shtetëror.

Neni 16

Numri i përfaqësuesve të punëmarrësve në këshillin e sigurisë dhe shëndetit në punë

1. Numri i përfaqësuesve të punëmarrësve në këshillin e sigurisë dhe shëndetit në punë, sipas nenit 14 të këtij ligji, përcaktohet në varësi të numrit të punëmarrësve.
2. Në ndërmarrjet me deri në 50 punëmarrës zgjidhet një përfaqësues në këshillin e sigurisë dhe shëndetit në punë, të ngritur në nivel profesional ose ndërprofesional.
3. Në ndërmarrjet me mbi 50 punëmarrës, ngrihet këshilli i sigurisë dhe shëndetit në punë.
4. Në mjediset e punës, ku ka rrezikshmëri të lartë për sigurinë dhe shëndetin në punë, përfaqësuesi zgjidhet pavarësisht nga numri i punëmarrësve, sipas përcaktimit të pikës 2 të këtij neni.

Neni 17

Të drejtat e përfaqësuesve të punëmarrësve

Punëmarrësit dhe përfaqësuesit e tyre duhet të kenë mundësinë:

- a) për të paraqitur vëzhgimet, vlerësimet dhe verifikimet e bëra prej tyre në Inspektoratin Shtetëror të Punës;
- b) për t'iu drejtuar Inspektoratit Shtetëror të Punës, kur mendojnë se masat e marra dhe mjetet e përdorura nga punëdhënësi nuk janë të mjaftueshme për të garantuar sigurimin e shëndetit në punë.

Neni 18

Të drejtat e përfaqësuesit të punëmarrësve

1. Përfaqësuesi i punëmarrësve për sigurinë dhe shëndetin në punë ka të drejtë:
 - a) të vizitojë vendet e punës për të vlerësuar sigurinë e tyre;
 - b) t'i kërkojë punëdhënësit marrjen e masave të nevojshme për shmangien e rrezikut;
 - c) të informojë Inspektoratin Shtetëror të Punës për vlerësimin për kushtet e sigurisë në punë, të jetë i pranishëm, si edhe të shprehë pikëpamjet e tij në akt-inspektimet e mbajtura nga inspektori;
 - ç) të kërkojë informacion nga punëdhënësi dhe të marrë pjesë në hartimin e dokumentit të vlerësimit dhe parandalimit të rrezikut, si edhe në dokumente të tjera, që lidhen me sigurinë dhe shëndetin në punë.
2. Përfaqësuesi i punëmarrësve për sigurinë e shëndetin në punë nuk duhet të vihet në pozita të disfavorshme, për arsye të veprimtarisë që kryen, bazuar në këtë kre.
3. Punëdhënësi duhet t'i japë përfaqësuesve të punëmarrësve për sigurinë e shëndetin në punë kohën e nevojshme (duke mos cenuar pagën e zakonshme për punën që bëjnë), me qëllim që punëmarrësit e caktuar të mund të realizojnë detyrimet që rrjedhin nga ky kre.
4. Mënyra e funksionimit të përfaqësuesit të punëmarrësve për sigurinë dhe shëndetin në punë përcaktohet nga Këshilli i Ministrave.

Neni 19

Formimi i punëmarrësve

1. Punëdhënësi, para marrjes në punë dhe gjatë saj, sigurohet që çdo punëmarrës të marrë formimin e nevojshëm:
 - a) nëse prezantohen teknologji të reja ose mjete të reja pune;
 - b) kur procesi i punës ndryshon, në një mënyrë që rreziku ndikon në nivelin e shëndetit dhe të mbrojtjes në punë;
 - c) në rastet e transferimit dhe ndryshimit të vendit të punës.
2. Formimi për sigurinë dhe shëndetin në punë duhet të përshtatet me vendin specifik të punës dhe duhet të kryhet sipas një programi, që përditësohet e ndryshohet sipas formave dhe llojeve të reja të rrezikut.
3. Formimet teorike dhe praktike për kryerjen e punës në kushte sigurie bëhen gjatë orëve të punës dhe realizohen me shpenzimet e punëdhënësit, pavarësisht mjediseve ku kryhet ky formim.

4. Punëdhënësi organizon testime të detyruara, teorike dhe praktike, për përmbushjen e punës nga të gjithë punëmarrësit në vendet e punës.

5. Inspektori i punës, pas kryerjes së inspektimit, mund të kërkojë përshtatjen e formimit ekzistues për sigurinë dhe shëndetin në punë me specifikat e vendit të punës, duke marrë parasysh format dhe llojet e rrezeve.

6. Rregullat e kryerjes së testimeve, sipas pikave 1 e 4 të këtij neni, përcaktohen me akte nënligjore të ministrive ose institucioneve përgjegjëse, sipas fushave përkatëse.

KREU III DETYRIMET E PUNËMARRËSVE

Neni 20

Kushtet e veprimit të punëmarrësit

Çdo punëmarrës vepron në përputhje me arsimin dhe kualifikimin e tij, si dhe me udhëzimet e dhëna nga punëdhënësi, me qëllim që punëmarrësi ose personat të tjerë, që mund të preken nga veprimet/mosveprimet apo nga neglizhenca e tij gjatë procesit të punës, të mos ekspozohen me rrezikun e një aksidenti ose të një sëmundjeje profesionale.

Neni 21

Detyrime të veçanta të punëmarrësit

Punëmarrësi duhet që, në përputhje me formimin e tij, me instruksionet e dhëna nga punëdhënësi dhe me manualet e udhëzimit dhe rregulloret teknike:

a) të përdorë me korrektësi makineritë, aparaturat, veglat, substancat e rrezikshme, pajisjet e transportit dhe mjetet e tjera;

b) të përdorë me korrektësi pajisjet mbrojtëse individuale, të vëna në dispozicion të tyre dhe, pas përdorimit, rikthimin e tyre në vendin që është planifikuar ruajtja e tyre e sigurt;

c) të mos nxjerrë jashtë shërbimit, të ndryshojë ose të zhvendosë arbitrarisht mekanizmat e sigurisë të montuara në makineri, të aparaturave, veglave, impianteve dhe ndërtesave dhe t'i përdorë si duhet këta mekanizma;

ç) të njoftojë, në mënyrë të menjëhershme, punëdhënësin, punëmarrësin e ngarkuar për çështjet e sigurisë dhe shëndetit në punë dhe përfaqësuesit e punëmarrësve, për çdo situatë pune, për të cilën kanë një motiv të arsyeshëm për ta vlerësuar si rast që paraqet një rrezik të rëndë të menjëhershëm për sigurinë dhe shëndetin, si dhe për çdo defekt të konstatuar në sistemin e mbrojtjes;

d) të bashkëpunojë me punëdhënësin, punëmarrësin e ngarkuar për çështjet e sigurisë dhe shëndetit në punë dhe përfaqësuesit e punëmarrësve:

i) deri në kryerjen e të gjitha detyrave ose të kërkesave të përcaktuara nga inspektori i punës, me qëllim që të mbrohet siguria dhe shëndeti i punëmarrësve në punë;

ii) derisa të jetë e nevojshme për t'i lejuar punëdhënësit të sigurojë që mjedisi dhe kushtet e punës të jenë të sigurta dhe pa rrezik për sigurinë dhe shëndetin, brenda fushës së tyre të veprimtarisë.

KREU IV KONTROLLI I SHËNDETIT

Neni 22

Përcaktimi i masave për kontrollin e shëndetit

Masat për të siguruar kontrollin e shëndetit e punëmarrësit, në funksion të rrezeve, që kanë lidhje me sigurinë dhe shëndetin në punë, përcaktohen në përputhje me legjislacionin në fuqi.

Neni 23
Shërbimi mjekësor i punës

1. Çdo punëdhënës i një subjekti publik apo privat, vendas apo i huaj, është i detyruar të mbulojë me shërbim mjekësor, nëpërmjet mjekut të punës, të përshtatshëm për rreziqet që paraqet vendi i punës.
2. Kontrolli i shëndetit, në varësi të numrit të punëmarrësve dhe të natyrës së punës, është i organizuar në:
 - a) shërbim mjekësor në punë, i vlefshëm për degët/filialet në varësi;
 - b) shërbim mjekësor në punë, ndërsubjektor.
3. Mënyra e funksionimit të shërbimit mjekësor në punë, përfshirë normat, rregullat dhe procedurat për të siguruar kontrollin mjekësor të pranimit në punë dhe ato periodike për punëmarrësin, përcaktohen nga Këshilli i Ministrave.

KREU V
NJOFTIMI, HETIMI, REGJISTRIMI DHE RAPORTIMI I NGJARJEVE DHE AKSIDENTEVE NË PUNË

Neni 24
Ngjarjet

Çdo ngjarje i komunikohet menjëherë punëdhënësit nga personi përgjegjës në vendin e punës ose nga çdo person tjetër, që ka dijeni për ndodhjen e saj.

Neni 25
Detyrimi për njoftim dhe deklaram

1. Punëdhënësi detyrohet të njoftojë menjëherë për ngjarjet:
 - a) Inspektoratin Shtetëror të Punës;
 - b) Institutin e Sigurimeve Shoqërore;
 - c) organet e prokurorisë, në rastet e aksidenteve fatale ose në të gjitha rastet e ngjarjeve të tjera, kur mendohet se ngjarja përbën vepër penale;
 - ç) institucionet e tjera, sipas përcaktimeve të rregulluara me ligj të veçantë.
2. Mjeku i shërbimit mjekësor në punë, mjeku i familjes apo institucionet shëndetësore të tjera publike ose private deklarojnë sëmundjen profesionale të zbuluar gjatë ekzaminimeve mjekësore.
3. Deklarimi i sëmundjes profesionale, sipas përcaktimit të pikës 2 të këtij neni, bëhet menjëherë tek Inspektorati Shtetëror i Punës dhe Inspektorati Sanitar Shtetëror, pasi identifikohet nga mjeku specialist se rasti është i sigurt.
4. Lista e sëmundjeve profesionale përcaktohet nga Këshilli i Ministrave.

Neni 26
Njoftimi për aksidentet rrugore

Autoriteti përgjegjës i Policisë Rrugore, në rast të aksidenteve rrugore, kur ndërmjet të dëmtuarve ka edhe persona të angazhuar me realizimin e një detyre pune, përfshirë aksidentet e përcaktuara në nenin 28 pika 1 shkronja “d” dhe pika 2 të këtij ligji, i komunikon, brenda pesë ditëve nga data e marrjes së kërkesës, institucionit dhe personave fizikë ose juridikë, të përcaktuar në shkronjat “a” dhe “b” të pikës 1 të nenit 2 të këtij ligji, një kopje të procesverbalit të mbajtur në vendin e ngjarjes.

Neni 27
Hetimi administrativ i ngjarjes

1. Hetimi i ngjarjes është i detyrueshëm dhe kryhet nga:
 - a) punëdhënësi, kur ngjarjet kanë çuar në paaftësi të përkohshme në punë;

b) drejtoritë rajonale/autoritetet vendore të inspektimit në punë, kur ngjarjet çojnë në paaftësi të dukshme për punë, vdekje, aksidente kolektive, incidente të rrezikshme, si dhe në situata të personave që nuk gjenden;

c) autoritetet vendore të shëndetit publik, në rast të dyshimit për sëmundjet profesionale dhe të sëmundjeve që lidhen me profesionin.

2. Caktimi i shkallës së humbjes së aftësisë për punë, shkaktuar nga sëmundje profesionale, është individual dhe bazohet në studimin morfofunksional të individit, në kushtet e punës. Komisioni Mjekësor për Caktimin e Aftësisë për Punë (KMCAP) bën vlerësimin për shkallën e humbjes së aftësisë për punë.

3. Rezultati i hetimit të një ngjarjeje regjistrohet në një procesverbal.

Neni 28

Vlerësimi i aksidentit në punë

1. Aksidenti vlerësohet se ka ndodhur në punë ose për shkak të punës, kur punëmarrësi dëmtohet gjatë:

a) kryerjes së punës, sipas përshkrimit të saj;

b) kryerjes së një pune tjetër, pa urdhër të punëdhënësit, por për arsye madhore, në interes të punës;

c) kryerjes së një pune tjetër me porosi të punëdhënësit;

ç) kohës së pushimit në vendin e përcaktuar nga punëdhënësi, ose për vënien në rregull të makinerive, veglave të punës, veshmbathjeve, para ose pas mbarimit të punës;

d) rrugës në linjën e drejtpërdrejtë, nga banesa për në punë dhe anasjelltas, në rastet kur transporti është i organizuar nga punëdhënësi apo individualisht nga punëmarrësi;

dh) kryerjes së kurseve të formimit profesional;

e) dhënies së ndihmës së parë, për motive të kryerjes së detyrës, në rastet e fatkeqësive natyrore.

2. Në rastet e parashikuara në shkronjën “d” të pikës 1 të këtij neni, vlerësohen rastet kur rruga e përshkruar nga punëmarrësi është bërë pa devijim të pajustificuar nga rruga e zakonshme, apo transporti është bërë në kushtet e parashikuara nga rregulloret e sigurisë dhe të shëndetit ose nga rregulloret e qarkullimit rrugor në fuqi.

Neni 29

Klasifikimi i aksidenteve në punë

Aksidentet në punë, bazuar në pasojat dhe numrin e personave të dëmtuar, klasifikohen si më poshtë:

a) aksidente që shkaktojnë paaftësi të përkohshme në punë për më shumë se 3 ditë kalendarike;

b) aksidente që shkaktojnë invaliditet të përkohshëm ose të përhershëm;

c) aksidente me vdekje;

ç) aksidente masive, ku të paktën dy apo më shumë persona dëmtohen në të njëjtën kohë dhe për shkak të së njëjtës arsye.

Neni 30

Regjistrimi i aksidentit në punë

1. Regjistrimi i aksidentit në punë bëhet në bazë të një procesverbali. Përmbajtja dhe udhëzimet përkatëse për plotësimin e tij miratohen nga ministri përgjegjës për çështjet e sigurisë dhe të shëndetit në punë, me propozimin e Inspektoratit Shtetëror të Punës dhe Institutit të Sigurimeve Shoqërore.

2. Aksidenti në punë, i regjistruar nga punëdhënësi sipas ligjit, i raportohet drejtorisë rajonale/zyrës vendore të inspektimit në punë, si dhe drejtorisë rajonale të sigurimeve shoqërore, në juridiksionin e të cilave ushtron veprimtarinë e tij punëdhënësi.

KREU VI
GRUPET QË JANË TË NDJESHME NDAJ RREZIKUT

Neni 31
Grupet e rrezikuara

1. Gratë shtatzëna, gratë me fëmijë në gji, të miturit, si dhe personat me aftësi të kufizuar mbrohen ndaj rreziqeve, që i prekin ata në mënyrë të veçantë.
2. Punëdhënësit detyrohen të përshtatin vendet e punës, duke marrë parasysh praninë e grupeve, që janë të ndjeshme ndaj rreziqeve.
3. Mbrojtja e sigurisë dhe e shëndetit për grupet, që janë të ndjeshme ndaj rreziqeve, nuk duhet të përbëjë shkak për të krijuar situata të pafavorshme për gruan në tregun e punës.

Neni 32
Vlerësimi dhe informimi

1. Punëdhënësi duhet të bëjë vlerësimin për rreziqet dhe ekspozimin ndaj agjentëve të rrezikshëm në proceset dhe kushtet e punës, për ato lloj veprimtarish, që mund të përbëjnë rrezik të veçantë për grupet e rrezikuara, duke përcaktuar natyrën, shkallën dhe kohëzgjatjen e tyre.
2. Rezultatet e vlerësimit, sipas pikës 1 të këtij neni, si dhe masat që do të ndërmerren nga punëdhënësi, duhet t'u komunikohen grupeve të rrezikuara dhe përfaqësuesve të tyre.

Neni 33
Masat që merren nga punëdhënësi për gratë shtatzëna dhe gratë me fëmijë në gji

1. Kur ekspozimi ndaj agjentëve të rrezikshëm, proceseve apo kushteve të punës përbën një rrezik për sigurinë dhe shëndetin, apo ka efekt mbi shtatzëninë dhe ushqimin e fëmijës me gji, punëdhënësi duhet të marrë masa për shmangien e rrezikut, ose t'i përshtasë vendin e punës punëmarrësit në përputhje me shkronjat "a" dhe "ë" të pikës 3 të nenit 6 të këtij ligji.
2. Nëse masat e parashikuara në pikën 1 të këtij neni nuk mund të zbatohen për arsye teknike dhe/ose objektive, punëdhënësi duhet të përshtatë përkohësisht kushtet e punës dhe/ose oraret e punës për punëmarrësen, derisa të eliminohet ekspozimi ndaj atyre rreziqeve.
3. Nëse për shkaqe teknike dhe/ose objektive nuk mund të ndërmerren masat e parashikuara në pikën 2 të këtij neni, ose nuk mund të kërkohet zbatimi i tyre mbi baza të justifikuara dhe të vërtetuara, punëdhënësi duhet të sigurojë lëvizjen e punëmarrëses në një punë tjetër, njëlloj të vlerësueshme.
4. Nëse punëdhënësi, për shkaqe teknike dhe/ose objektive, nuk mund të marrë masat e parashikuara në pikën 3 të këtij neni, ose nuk mund të kërkohet zbatimi i tyre mbi baza të justifikuara dhe të vërtetuara, ai duhet të japë pushim të paguar punëmarrëses grua derisa të shmanget rreziku.

Neni 34
Të miturit

1. Të miturit mbrohen nga çdo lloj rreziku, që vë në rrezik mirëqenien si dhe zhvillimin e tyre, si rrjedhojë e mungesës së përvojës, informacionit për një rrezik potencial të mundshëm apo për shkak se ende nuk kanë arritur plotësisht pjekurinë e tyre.
2. Puna e të miturve ndalohet në rast se ajo:
 - a) objektivisht kalon përtej kapacitetit fizik dhe psikik të tij;
 - b) përfshin ekspozim të agjentëve toksikë, kancerogjenë, shkakton dëmtime të trashëgueshme gjenetike apo dëmtime, të cilat kanë efekte kronike në dëm të shëndetit përgjatë të gjithë jetës;
 - c) përfshin ekspozim në rrezatime radioaktive;
 - d) përfshin rrezikun e aksidenteve, të cilat mund të ndodhin, të cilat nuk mund të njihen apo të shmangen nga të miturit, për shkak të pakujdesisë së vëmendjes apo të pamjaftueshmërisë së përvojës apo të formimit;
 - e) përbën rrezik për shëndetin si pasojë e të ftohtit apo të nxehtit ekstrem, zhurmave apo dridhjeve.

Neni 35

Masat që merren nga punëdhënësi për të miturit

1. Punëdhënësi merr masa të nevojshme në mbrojtje të sigurisë dhe të shëndetit në punë për të miturit, duke marrë parasysh rreziqet specifike, sipas përcaktimeve në pikën 2 të nenit 34 të këtij ligji.
2. Punëdhënësi merr masa për vlerësimin e rreziqeve për të miturit në punën e tyre, i cili duhet të kryhet para fillimit të punës.
3. Punëdhënësi, pas vlerësimit të kryer sipas pikës 2 të këtij neni, nëse konstaton ekzistencën e rrezikut për sigurinë dhe shëndetin në punë, si dhe për zhvillimin mendor e fizik të të miturve, kryen një vlerësim periodik dhe kontroll mbi shëndetin e të miturit, sipas përcaktimeve në legjislacionin në fuqi.
4. Nëse gjatë marrëdhënieve të punës së të miturit ndodh një ndryshim i rëndësishëm në kushtet e punës, punëdhënësi tregon kujdes për:
 - a) planifikimin, ekspozimin e vendit të punës;
 - b) natyrën, llojin, nivelin dhe kohëzgjatjen e ekspozimit ndaj agentëve fizikë, biologjikë, kimikë dhe ergotamikë e psiko-socialë;
 - c) formën, shtrirjen dhe përdorimin e aparaturave të punës, në veçanti të agentëve, të makinerive, aparaturave dhe mekanizmave, si dhe mënyrat e përdorimit;
 - ç) masat e organizimit të procesit të punës, si dhe mënyrat e kombinimit të tyre;
 - d) nivelin e formimit dhe instruksionet që jepen për të miturit.
5. Punëdhënësit përcaktojnë shërbime mbrojtëse dhe parandaluese për planifikimin, zbatimin dhe monitorimin e sigurisë dhe të shëndetit në punë për të miturit.

KREU VII

AUTORITETET SHTETËRORE PËRGJEGJËSE

Neni 36

Këshilli ndërministror për çështjet e sigurisë dhe shëndetit në punë

1. Këshilli ndërministror për çështjet e sigurisë dhe shëndetit në punë është organ këshillimor, që ngrihet me urdhër të Kryeministrit, me propozimin e ministrit përgjegjës për çështjet e sigurisë dhe të shëndetit në punë.
2. Rregullat procedurale të funksionimit të këshillit ndërministror për çështjet e sigurisë dhe shëndetit në punë miratohen nga Kryeministri.

Neni 37

Detyrat e këshillit ndërministror për çështjet e sigurisë dhe shëndetit në punë

- Këshilli ndërministror për çështjet e sigurisë dhe shëndetit në punë ka për detyrë:
- a) të këshillojë Këshillin e Ministrave për përcaktimin e drejtimit të politikave shtetërore për çështjet e sigurisë dhe të shëndetit në punë. Për çështje të një rëndësie të veçantë, këshilli kombëtar ndërministror për çështjet e sigurisë dhe shëndetit në punë mund të zhvillojë mbledhje të përbashkëta me Këshillin Kombëtar të Punës;
 - b) të propozojë në Këshillin e Ministrave programet kryesore për çështjet e sigurisë dhe shëndetit në punë;
 - c) të vlerësojë gjendjen konkrete të sigurisë dhe shëndetit në punë dhe të paraqesë propozime e rekomandime për përmirësimin e gjendjes, për ministrinë përgjegjëse për çështjet e sigurisë dhe shëndetit në punë dhe autoritetet e tjera shtetërore përgjegjëse, sipas përcaktimeve të këtij ligji;
 - ç) të miratojë raportin vjetor për çështjet e sigurisë dhe të shëndetit në punë, të paraqitur nga ministri përgjegjës për këto çështje.

Neni 38

Autoriteti shtetëror përgjegjës për çështjet e sigurisë dhe të shëndetit në punë

1. Ministri përgjegjës për sigurinë dhe shëndetin në punë është autoriteti përgjegjës për politikën në këtë fushë.

2. Për realizimin e politikave të parashikuara në pikën 1 të këtij neni, ministri, nëpërmjet strukturës përkatëse, të ngritur për këtë qëllim, është përgjegjës për:

a) hartimin e dokumentit të politikave në fushën e sigurisë dhe shëndetit në punë, në bashkëpunim me ministrinë përgjegjëse për shëndetësinë dhe në këshillim me institucionet dhe përgjegjësit e tjerë në këtë fushë, si dhe me partnerët socialë;

b) hartimin e projekteve normative, për zbatimin e politikave dhe për të realizuar përputhshmërinë me *acquis communautaire* në këtë fushë;

c) miratimin e rregulloreve në zbatim dhe sipas përcaktimeve të këtij ligji, sipas fushës së veprimtarisë që mbulon;

ç) monitorimin e realizimit të kontrollit për zbatimin e legjislacionit mbi bazën e të dhënave, për informacionin dhe propozimet që dërgohen nga institucionet e varësisë ose të koordinuara, si dhe nga informacioni, që dorëzohet nga institucionet, me të cilat bashkëpunojnë;

d) licencimin e shërbimeve të specializuara, sipas pikës 3 të nenit 7 të këtij ligji, sipas përcaktimeve ligjore dhe nënligjore në fuqi.

3. Kriteret, procedura dhe dokumentacioni për licencimin e shërbimeve të specializuara, sipas shkronjës “d” të pikës 2 të këtij neni, përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

Neni 39

Autoriteti shtetëror përgjegjës për shëndetësinë

1. Ministria përgjegjëse për shëndetësinë drejton, organizon dhe ka këto detyra kryesore në fushën e shëndetit të punëmarrësve:

a) bashkërendon veprimtarinë e mjekësisë së punës dhe të mjekësisë së sëmundjeve profesionale në nivel kombëtar;

b) harton rregulloret për mbrojtjen e shëndetit, në lidhje me mjedisin e punës dhe për nxitjen e shëndetit në vendin e punës, si dhe të mjekësisë së punës dhe për sëmundjet profesionale, të cilat miratohen me vendim të Këshillit të Ministrave;

c) monitoron me strukturat e saj ndikimet e kushteve të punës në shëndetin e punëmarrësve;

ç) siguron trajnim profesional dhe ritrajtim në fushën e mjekësisë së sëmundjeve profesionale dhe të mjekësisë së punës;

d) bashkërendon punën për kërkimin, deklarimin, regjistrimin dhe mbajtjen e regjistrave për sëmundjet në punë dhe sëmundjet profesionale;

dh) ushtron kontroll me strukturat e saj të specializuara për cilësinë e shërbimeve mjekësore, që u jepen punëmarrësve në vendin e punës;

e) bashkëpunon me institucionet e tjera, të përfshira në veprimtaritë që kanë ndikim në shëndetin e punëmarrësve;

ë) realizon detyra të tjera, në përputhje me kompetencat në këtë fushë, të cilat rregullohen nga ligje të veçanta;

f) ushtron kontroll, nëpërmjet Inspektoratit Sanitar Shtetëror, për gjendjen shëndetësore të punëmarrësve;

g) miraton organizimin dhe detyrat e shërbimit shëndetësor të mjekësisë së punës;

gj) akrediton, licencon dhe certifikon shërbimin shëndetësor të mjekësisë së punës, në zbatim të legjislacionit në fuqi;

h) harton normat e lejueshme të lëndëve të dëmshme në mjediset e punës;

i) përcakton afatin kohor të vizitave periodike të punëmarrësve, sipas llojit të industrisë;

j) përcakton llojet e analizave specifike për çdo lloj industrie, që duhen bërë për vlerësimin e shëndetit në punë.

2. Rregullat, detyrat, pajisjet dhe medikamentet, me të cilat duhet të pajiset një strukturë e shërbimit shëndetësor në ndërmarrje, përcaktohen me akt nënligjor të Ministrisë të Shëndetësisë.

Neni 40

Autoriteti shtetëror përgjegjës për kontrollin e zbatimit të ligjit për sigurinë dhe shëndetin në punë

Inspektorati Shtetëror i Punës është organi përgjegjës për kontrollin e zbatimit të legjislacionit në fushën e sigurisë dhe të shëndetit në punë, për personat juridikë ose fizikë, publikë ose privatë, sipas përcaktimeve të nenit 3 të këtij ligji dhe ka përgjegjësitë e mëposhtme:

a) kontrollon hartimin dhe zbatimin e dokumentit të vlerësimit dhe parandalimit të rreziqeve në punë;

b) kërkon nga institucionet shtetërore përgjegjëse dhe shërbimet e specializuara të licencuara kryerjen e matjeve dhe marrjen për analiza të kampioneve të materialeve, të lëndëve dhe substancave të rrezikshme, që përdoren gjatë procesit të punës. Në çdo rast, duhet që punëdhënësi apo përfaqësuesi i tij të jetë në dijeni për qëllimin e marrjes së kampioneve;

c) urdhëron ndalimin e veprimtarisë, riparimin e defekteve, që vërehen gjatë funksionimit të pajisjeve apo gjatë përdorimit të metodave të punës ose modifikimin e instalimeve brenda një afati kohor, në rastin kur konstatohet ekzistenca e një rreziku serioz dhe të menjëhershëm ose të një sëmundjeje profesionale dhe njofton, nëse është e nevojshme, organet përkatëse të prokurorisë;

ç) heton ngjarje, në përputhje me kompetencat e tij, autorizon hetimin e konfirmon karakterin e aksidenteve;

d) bashkërendon punën, së bashku me Institutin e Sigurimeve Shoqërore dhe, nëse është e nevojshme, edhe me institucionet e tjera, të përfshira në proces, për sistemin e raportimit dhe të mbajtjes së procesverbaleve për aksidentet në punë;

dh) kryen inspektime të përbashkëta me institucionet e tjera të përfshira në proces, për raste të ngjarjeve;

e) bashkërendon punën me ministrinë përgjegjëse për shëndetësinë, për sistemin e raportimit të sëmundjeve profesionale dhe të sëmundjeve që lidhen me profesionin;

ë) analizon veprimtarinë e personave dhe të shërbimeve të specializuara, sipas përcaktimeve të pikës 3 të nenit 7 të këtij ligji dhe propozon heqjen e licencës për to;

f) i raporton ministrit përgjegjës për sigurinë dhe shëndetin në punë për realizimin e detyrimeve, që burojnë nga ky ligj dhe legjislacioni në fuqi;

g) i propozon ministrit përgjegjës për sigurinë dhe shëndetin në punë ndryshime në legjislacionin e fushës së sigurisë dhe të shëndetit në punë.

Neni 41

Autoriteti shtetëror përgjegjës për sigurimin shoqëror të aksidenteve në punë dhe sëmundjet profesionale

1. Instituti i Sigurimeve Shoqërore është autoriteti shtetëror përgjegjës në fushën e sigurimeve shoqërore për aksidentet në punë dhe sëmundjet profesionale.

2. Instituti i Sigurimeve Shoqërore ka për detyrë:

a) të marrë masa për pagesën e të ardhurave në rast aksidenti në punë/sëmundjeje profesionale, pensioni invaliditeti apo pensioni familjar të të dëmtuarve nga aksidentet në punë dhe sëmundjet profesionale, sipas legjislacionit në fuqi për sigurimet shoqërore;

b) të bashkëpunojë me ministrinë përgjegjëse për çështjet e sigurisë dhe shëndetit në punë, për rrethana të veçanta, të cilat kanë nevojë për përmirësim të rregullave në fushën e sigurisë dhe të shëndetit në punë.

Neni 42

Autoritete të tjera shtetërore përgjegjëse

1. Ministria e Mbrojtjes, Ministria e Brendshme, Ministria e Drejtësisë, Ministria e Ekonomisë, Tregtisë dhe Energjetikës, Ministria e Punëve Publike, Transportit dhe Telekomunikacionit, Shërbimi Informativ Shtetëror, për zbatimin e dispozitave të këtij ligji, të bashkërendojnë punën dhe të kontrollojnë veprimtaritë e sigurisë dhe të shëndetit në punë, brenda veprimtarive dhe ndërmarrjeve, të cilat janë në juridiksionin e tyre, nëpërmjet strukturave dhe shërbimeve mbrojtëse dhe parandaluese që ato kanë për këto çështje.

2. Hetimi administrativ, regjistrimi i aksidenteve në punë dhe i sëmundjeve profesionale, që ndodhin brenda veprimtarisë dhe ndërmarrjeve, të cilat janë në juridiksionin e autoriteteve shtetërore përgjegjëse, të përcaktuara në pikën 1 të këtij neni, kryhen nga strukturat dhe shërbimet e tyre.

3. Për zbatimin e dispozitave të këtij ligji, autoritetet shtetërore përgjegjëse, të përcaktuara në pikën 1 të këtij neni, hartojnë rregulloret sipas fushës së veprimtarisë së tyre, për përcaktimin e procedurave dhe të strukturave për kontrollin e zbatimit të dispozitave të këtij ligji, të cilat miratohen me vendim të Këshillit të Ministrave.

KREU VIII SANKSIONET

Neni 43

1. Për shkelje të dispozitave të këtij ligji, me përjashtim të rasteve kur ato nuk përbëjnë veprë penale, vendosen sanksionet e përcaktuara në nenet 31, pika 1, 32, 33 e 35 të ligjit nr. 9634, datë 30.10.2006 “Për inspektimin e punës dhe Inspektoratin Shtetëror të Punës”.

2. Procedurat e ankimimit ndaj sanksioneve të vendosura nga inspektori i punës, si edhe procedura për ekzekutimin e urdhrat të pezullimit të inspektorit të punës është sipas përcaktimeve të neneve 34 e 36 të ligjit nr. 9634, datë 30.10.2006 “Për inspektimin e punës dhe Inspektoratin Shtetëror të Punës”.

KREU IX DISPOZITA TË FUNDIT

Neni 44

1. Ngarkohet Këshilli i Ministrave që, në përputhje me parimin e ligjshmërisë, brenda 6 muajve nga hyrja në fuqi e këtij ligji, të nxjerrë aktet nënligjore, në zbatim të neneve 7 pika 7, 11 pika 2, 14 pika 4, 18 pika 4, 23 pika 3, 25 pika 4, 38 pika 3, 39 pika 1 shkronja “b” dhe 42 pika 3 të këtij ligji.

2. Ngarkohet ministri përgjegjës për çështjet e sigurisë dhe shëndetin në punë për nxjerrjen e udhëzimit në zbatim të pikës 2 të nenit 9 të këtij ligji.

3. Ngarkohet Instituti i Sigurimeve Shoqërore për zbatimin e pikës 1 të nenit 30 të këtij ligji.

4. Ngarkohet ministria përgjegjëse për shëndetësinë për nxjerrjen e aktit nënligjor në zbatim të pikës 2 të nenit 39 të këtij ligji.

Neni 45

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**Shpallur me dekretin nr.6458, datë 9.3.2010 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Bamir Topi**

LIGJ
Nr. 10 238, datë 18.2.2010

**PËR DISA NDRYSHIME DHE SHTESA NË LIGJIN NR. 9616, DATË 27.9.2006 “PËR LIBRIN
NË REPUBLIKËN E SHQIPËRISË”**

Në mbështetje të neneve 78 dhe 83 pika 1 të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

Neni 1

Në nenin 10, pika 4 ndryshohet si më poshtë:

“4. Përgjegjësi i Departamentit të Letërsisë në Universitetin e Tiranës.”.

Neni 2

Në nenin 15, pas pikës 4 shtohet pika 5 me këtë përmbajtje:

“5. Mbështetjes me literaturë për grupe të veçanta të shoqërisë, si fëmijët, minoritetet e personat me aftësi të kufizuar, duke financuar nga Fondi Kombëtar i Librit botime të posaçme për ta, përmirësimin të infrastrukturës në institucionet kulturore dhe krijimit të aksesit në informacion.”.

Neni 3

Neni 19 ndryshohet si më poshtë:

“Neni 19

1. Pranë Ministrisë së Turizmit, Kulturës, Rinisë dhe Sporteve krijohet regjistri i botuesve, ku regjistrohen të gjithë botuesit e licencuar për ushtrimin e veprimtarisë botuese në territorin e Republikës së Shqipërisë.

2. Personat fizikë ose juridikë, vendas ose të huaj, të cilët ushtrojnë veprimtari botuese të licencuar në Republikën e Shqipërisë, njoftojnë Ministrinë e Turizmit, Kulturës, Rinisë dhe Sporteve, brenda një periudhe 3-mujore nga data e fillimit të veprimtarisë, për regjistrimin e të dhënave kryesore, që lidhen me subjektin e tyre.

3. Të dhënat, që duhet të njoftohen për regjistrim nga subjekti, janë:

- a) emri i personit fizik ose juridik, që kryen veprimtarinë botuese;
- b) numri dhe data e regjistrimit të subjektit botues në Qendrën Kombëtare të Regjistrimit;
- c) adresa e selisë së subjektit botues;
- ç) emri i administratorit ose përfaqësuesit të autorizuar dhe adresa përkatëse;
- d) një kopje e logos (markës tregtare) së identifikimit të subjektit botues, e cila vendoset në botimet e subjektit botues.

4. Botuesit, të cilët e ushtrojnë këtë veprimtari përpara hyrjes në fuqi të këtij ligji, duhet të regjistrohen në regjistrin e botuesve brenda një afati tremujor nga data e hyrjes në fuqi të ligjit.”.

Neni 4

Neni 20 shfuqizohet.

Neni 5

Në nenin 21, shkronja “g” shfuqizohet.

Neni 6

Neni 22 shfuqizohet.

Neni 7

Në nenin 41 togfjalëshi “dhe në bibliotekat publike” shfuqizohet.

Neni 8

Neni 44 ndryshohet si më poshtë:

“Neni 44

Për çdo botim apo ribotim, sipas përcaktimeve të nenit 26, përsëritet e njëjta procedurë e përcaktuar në nenin 43, duke shënuar në të dhënat e botimit apo ribotimit datën e parë, datën e dytë, të tretë e çdo datë pasardhëse në vijim të afatit të dorëzimit.”.

Neni 9

Në nenin 48 bëhen ndryshimet e mëposhtme:

1. Në shkronjat “ç”, “d” e “dh” masa e gjobës “nga 100 deri në 1 000-fishin” zëvendësohet me “nga 5 000 (pesë mijë) deri në 100 000 (njëqind mijë) lekë”.

2. Pika 3 ndryshohet si më poshtë:

“3. Shqyrtimi i kundërvajtjeve administrative, ankimi dhe ekzekutimi i vendimeve bëhen sipas procedurave dhe afateve të përcaktuara në Kodin e Procedurave Administrative. Kundërvajtësi duhet ta paguajë gjobën brenda 30 ditëve nga data e marrjes dijeni për lënien në fuqi të vendimit të gjobës. Në rast mospagimi të gjobës brenda afatit të mësipërm, vendimi për lënien në fuqi të gjobës përbën titull ekzekutiv dhe për ekzekutimin e tij ngarkohet zyra e përmbarimit.”.

Neni 10

Hyrja në fuqi

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**Shpallur me dekretin nr.6459, datë 9.3.2010 të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Bamir Topi**

Abonimet vjetore për Fletoren Zyrtare mund të bëhen pranë Postës Shqiptare ose pranë Qendrës së Publikimeve Zyrtare, në adresën: Bulevardi "Gjergj Fishta", mbrapa ish-ekspozitës "Shqipëria Sot", tel: 04 24 27 003.

Çmimi i abonimit në postë për Fletoret Zyrtare 2010 është 16 000 lekë.

Çmimi i abonimit në QPZ është 14 000 lekë pa detyrimin e shpërndarjes në adresa.

BOTIMET E QENDRËS SË PUBLIKIMEVE ZYRTARE

KODI I PROCEDURËS CIVILE	240 lekë
KODI PENAL	226 lekë
KODI I PROCEDURËS PENALE.....	330 lekë
KODI CIVIL	410 lekë
KODI I PUNËS	140 lekë
KODI PENAL USHTARAK	55 lekë
KODI I FAMILJES	270 lekë
KUSHTETUTA	95 lekë
KODI I PROCEDURËS ADMINISTRATIVE	90 lekë
PËRMBLEDHËSE PËR KTHIMIN DHE KOMPENSIMIN E PRONAVE	140 lekë

Hyri në shtyp më 16.3.2010

Doli nga shtypi më 18.3.2010

Tirazhi: 3000 copë	Formati: 61x86/8
--------------------	------------------

Shtypshkronja e Qendrës së Publikimeve Zyrtare
Tiranë, 2010

Çmimi 36 lekë